

36. Országos Tudományos Diákköri Konferencia
Had- és Rendészettudományi Szekció
Budapest, 2023. április 18-20.
Nemzeti Közszolgálati Egyetem
Rendészettudományi Kar

Az állami adóhatóság végrehajtási eljárása „Nekünk csengettek?”

Jelige: „*Nekünk csengettek?*”

Pályamunka lezárásának időpontja: 2022. év. november

2023.

Tartalomjegyzék

Bevezetés.....	1
1. A végrehajtás és szervei napjainkban.....	3
1.1. Az állami adóhatóság végrehajtási jogkörének bővülése 2010-től napjainkig	3
1.2. Az önkormányzati adóhatóság végrehajtási jogköre	4
1.3. A bírósági végrehajtás	5
2. A végrehajtás és szervei napjainkban.....	7
2.1. Az állami adóhatóság végrehajtási jogkörének bővülése 2010-től napjainkig	7
2.2. Az önkormányzati adóhatóság végrehajtási jogköre	8
2.3. A bírósági végrehajtás	9
3. Az állami adóhatóság végrehajtási hatásköre.....	11
3.1. Hatásköri szabályok.....	11
3.2. A végrehajtással érintett tartozások és cselekmények.....	11
3.3. Illetékességi szabályok	12
3.4. A helyi és az állami adóhatóság kapcsolata a végrehajtási eljárásban	12
3.5. Közigazgatási hatósági ügyhöz kapcsolódó végrehajtás.....	12
3.6. Közös foglалás miatti ügyátadás	13
4. Az adóhatóság végrehajtási eljárása	14
4.1. Az adóhatósági végrehajtás megindítása.....	14
4.1.1. Végrehajtható okirat hiányának következménye	14
4.1.2. Az adótartozás esedékessége	15
4.1.3. A végrehajtási cselekmények célja, sorrendisége	16
4.1.4. Eljárás a tartozás mértékének figyelembevételével.....	16
4.2. A végrehajtást kizáró tényezők	16
4.3. Pénzforgalmi végrehajtási cselekmények.....	17
4.3.1. Hatósági átutalási megbízás	17
4.3.2. Végrehajtói letiltás munkabérből, nyugdíjból	18
4.4. Adminisztratív végrehajtási cselekmények	19
4.4.1. Követelésfoglалás	19
4.4.2. Üzletrészfoglалás	20
4.4.3. Járműfoglалás.....	20
4.4.4. Ingatlanfoglалás	22
4.5. Helyszíni ingófoglалás	24
4.5.1. Fedezetcsere	30
4.6. A végrehajtási költség	31
4.7. Az ideiglenes biztosítási intézkedés és a biztosítási intézkedés	31
4.8. Mögöttes felelősség	32

4.9. Az értékesítésre vonatkozó általános és speciális szabályok	33
4.9.1. Romlandó dolog értékesítése.....	33
4.9.2. Üzletrész értékesítése	34
4.9.3. Materializált és dematerializált értékpapír értékesítése.....	34
4.9.4. Gépjármű értékesítése	34
4.9.5. Ingatlan értékesítése	34
4.10. A végrehajtás megszüntetése és megszűnése	36
5. Közpénzvédelmi és adós védelmi intézkedések csoportosítása	37
5.1. Közpénzvédelmi intézkedések	37
5.2. Adósvédelmi intézkedések	38
6. Jogorvoslat az adóvégrehajtási eljárásban	42
6.1. A végrehajtási kifogás	42
6.2. A végrehajtási igényper.....	43
6.3. A fellebbezés	44
6.4. Sérül-e a jogorvoslat lehetősége az adóvégrehajtási eljárásban?	44
7. Végrehajtási eljárás az (Ákr.) alapján.....	48
7.1. Fizetési kötelezettség behajtása	48
7.2. Meghatározott cselekmény	48
8. Törvényszéki végrehajtás hatásköri változása.....	49
8.1. Fizetési kötelezettség behajtása	49
8.2. Törvényszéki végrehajtás megszűnésének következménye egy eset példán keresztül szemléltetve	49
8.3. Törvényszéki meghatározott cselekmények	49
9. Hatásköri összeütközés a NAV és az ÖBV között	51
9.1. Közös foglалás miatti ügyátadás	51
9.2. Zálogjogosult bekapcsolódása miatti ügy átadás	51
Összefoglalás.....	52
Irodalomjegyzék.....	55
Szakirodalom.....	55
Internetes források.....	55
Jogszabályok, jogi dokumentumok	56
Bírósági ítéletek.....	58

BEVEZETÉS

Régi igazság: nem a törvényhozás a fontos, hanem a közigazgatás: a végrehajtás.”

Szabó Ervin

A hatékony és eredményes adóvégrehajtás az adófizetés egyik biztosítéka. A végrehajtás mostohának tűnő téma, mégis nélkülözhetetlen az állam működéséhez: a költségvetés bevételeinek és a hátralékállomány, a kintlévőségek csökkentésének biztosítása a közfeladatok ellátásának egyik garanciája.

A kutatás célja, a hazai, modernnek tekintett adóvégrehajtás kialakulásának, horizontális szerkezeti tagolódásának és működésének bemutatása, kritikai észrevételek és javaslatok megfogalmazása a Nemzeti Adó- és Vámhivatal végrehajtási tevékenységének tükrében.

A végrehajtásnak két dimenziója van hazánkban: az adóhatósági végrehajtás és a bírósági végrehajtás. Azok meghatározása, az adóhatósági végrehajtásnak a bírósági végrehajtástól való elhatárolása a kutatás első lépése. Az adóhatósági végrehajtáson belül a jegyző, mint helyi adóhatóság végrehajtási tevékenysége, annak differentia specificája szintén meghatározásra kerül, de részletes vizsgálata nem képezi jelen dolgozat tárgyát, csupán az állami adóhatóság végrehajtási eljárása.

A téma feltárására, a 2010. évi országgyűlési választást követő időszaktól napjainkig terjedő időszak tekintetében, a kérdéskört szabályozó jogszabályi rendelkezések és a kapcsolódó szakirodalom kutatásával és elemzésével, következtetések levonásával kerül sor, több kutatási módszert is alkalmazva.

Az elmúlt években a végrehajtás több lépcsős reformjának a bemutatása a jogtörténeti módszer segítségével valósul meg. A hazai szabályozás és a rendelkezésre álló szakirodalom alapján igyekszem lényegre törően az adóvégrehajtás szabályait rendszerbe foglalni és a leíró módszer alkalmazásával analitikusan bemutatni.

A teleologikus értelmezést felhasználva, megvilágítást nyernek a hatályos jogi szabályozás és a gyakorlat anomáliái. Mivel az adóhatóság által fogantatandó végrehajtási eljárásokról szóló törvény mögöttes jogszabálya a bírósági végrehajtásról szóló törvény, a kutatási téma interdiszciplináris, hiszen a polgári eljárásjog keretében tárgyalt bírósági végrehajtás normarendszere is a kutatás látókörébe kell, hogy essen.

Az adó- és a bírósági végrehajtás számos pontos eltérő szabályozása pedig arra is lehetőséget biztosít, hogy jogösszehasonlító módszerrel következtetéseket vonhassak le az

eltérések mibenlétére, azok jelentőségére (akár ez alapján jogalkotási javaslatok megfogalmazására a jobb szabályozás, joggyakorlat fényében).

Kutatásom során nem csupán a szakirodalomban fellelhető ismeretanyagra, a tények és megállapítások rögzítésére törekszem, hanem - olykor kritikus hangvétellű - véleményem rögzítésére is hangsúlyt helyezek. Céloom nem csupán nem mások véleményének prezentálása, hanem saját szakmai álláspontom, következtetéseim interpretálása.

A kutatás során azzal a feltevessel élek, hogy az adóvégrehajtás a történelem folyamán folyamatosan összekapcsolódott a regnáló hatalom által szervezett közigazgatás struktúrájával, ami alapján e tevékenység célja, folyamata stb. leképezhető. A közigazgatás változása, ideértve az annak keretében végzett adóigazgatást is, az adóvégrehajtás folyamatos szervezeti, strukturális változását eredményezte.

Napjaink eseményei (lásd világméretű járvány, háború) kihívások elé állítják az adóvégrehajtást is. A fejlődési folyamat részét képezheti a tevékenységet szabályozó normák változása is. Azzal a feltevessel élek, hogy e jogszabályváltozásoknak alkalmazkodniuk kell a társadalmi viszonyok változásaihoz. Napjaink modern adóvégrehajtásnak kettős elvárással kell szembenézni, ami elképzelhetetlen további jogalkotási folyamat, az pedig jogalkotási javaslatok nélkül.

Azt feltételezem, hogy a bírósági végrehajtásban érvényesülő fokozatosság elve az adóvégrehajtás során azért nem alkalmazandó, mert az állam javára teljesítendő fizetési kötelezettségeknél preferenciát élvez a hatékonyság elve, hiszen az egymást követő, gyors vagyoni jellegű kényszercselekmények hatékonyabban töltik be közpénzvédelmi szerepüket. Vizsgálatai ezért kiterjednek arra is, hogy az állami adóhatóság végrehajtási tevékenysége során sérül-e a jogorvoslati jog.

Hipotézisem továbbá, hogy az adóvégrehajtási eljárásban funkcionáló adósvédelmi intézkedések a hatósági érdek érvényesítésének túlsúlyát részlegesen kompenzálják.

1. A VÉGREHAJTÁS ÉS SZERVEI NAPJAINKBAN

A magyar jogrendben a végrehajtásnak két dimenziója van napjainkban: az adóhatóság hatáskörébe tartozó közigazgatási végrehajtás (továbbiakban adóhatósági végrehajtás) és a bírósági végrehajtás. Az elmúlt évek több lépcsős reformja, a végrehajtás intézményrendszerének integrációja, egyszerűsödése eredményezte mindezt.

1.1. Az állami adóhatóság végrehajtási jogkörének bővülése 2010-től napjainkig

Hazánk közigazgatásában 2010-ben egy markáns centralizációs és integrációs folyamat vette kezdetét. „A Kormány célja a területi közigazgatási rendszer átfogó, történelmi léptékű átalakítása. A célkitűzés megvalósításának két legfontosabb eleme az egyablakos ügyintézési rendszer kialakítása, és a széttagolt területi közigazgatási szervezetrendszer egységesítése.”¹

Mindez hogyan hatott ki az adóvégrehajtás intézmény- és eljárásrendjére?

Először egy szervezeti integráció valósult meg. A 2010. évi CXXII. törvény 2011. január 1-jétől létrehozta a Nemzeti Adó- és Vámhivatalt (NAV) az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal és a Vám- és Pénzügyőrség Országos Parancsnokságának (VPOP)² összeolvasásával, az előd szervezetek általános jogutódjaként, újra nyomozati jogkörrel felruházva az adóhatóságot.

Az akkor hatályos adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény (továbbiakban 2003-as Art.) 10.§ (1) bekezdése értelmében állami adó- és vámhatóság a NAV, önkormányzati adóhatóság az önkormányzat jegyzője.³ A 2003-as Art. 10.§ (2) bekezdése értelmében a fenti adóhatóságok feladat-, hatáskörébe tartozott az adók és az adók módjára behajtandó köztartozások végrehajtása is.

2018. január 1-jei hatállyal a közigazgatási és az adóeljárás összehangolt újraszabályozására került sor. Az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (Ákr.) 2018. január 1-jétől az Ákr.-ben meghatározott köztartozások behajtását a NAV hatáskörébe utalta, ezáltal 2018-tól az állami adóhatóság általános végrehajtási hatóság lett. Az adóhatósági végrehajtás szabályait pedig immáron külön jogszabály, az adóhatóság által foganatosítandó végrehajtási eljárásokról szóló 2017. évi CLIII. törvény (Avt.) határozza meg.

¹ KÖZIGAZGATÁSI ÉS IGAZSÁGÜGYI MINISZTERIUM Területi Közigazgatásért és Választásokért felelős Államtitkárság: *A területi közigazgatás átalakítása – a Jó Állam születése*, 2010

² A vámhatóság hatáskörébe utalt fizetési kötelezettségek nem képezik vizsgálataink tárgyát.

³ A Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 81.§ (3) bekezdés i) pontja értelmében a jegyző dönt a hatáskörébe utalt önkormányzati és önkormányzati hatósági ügyekben.

A közigazgatási végrehajtás átalakításával párhuzamosan a bírósági végrehajtást is módosították. A bírósági végrehajtásnak (a rendszerváltást követően) ezidáig két szegmense volt, a törvényszéki végrehajtás és az önálló bírósági végrehajtók által fogatosított végrehajtás. Az előbbire, azaz a bírósági szervezetrendszeren belül lefolytatott törvényszéki végrehajtási eljárásokra a bírósági végrehajtás szabályai voltak alkalmazandók, amely keretében a törvényszéki végrehajtók jellemzően állami, illetve igazságügyi követeléseket (pl. perköltség) hajtottak be. A törvényszéki végrehajtási feladatokat 2019. január 1-jétől az állami adóhatóság látja el, a feladatok átadás-átvétele azonban több lépcsőben zajlott, a 2020. esztendőben záródott le.⁴ A törvényszéki végrehajtási feladatok átadását tükrözi több Avt. módosítás is. Ilyen többek között a törvény hatályát kiterjesztő 1.§ (4) bekezdés is, miszerint a jogerős bírósági határozaton, bíróság által jogerősen jóváhagyott egyezsége, továbbá a bírósági eljárási illetéket megállapító bírósági határozaton alapuló, NAV javára teljesítendő fizetési kötelezettségeket is immáron az Avt. szabályai szerint az adóhatóság hajtja végre. Emellett az Avt. szabályai alkalmazandók a NAV-hoz érkezett, végrehajtható okiratnak minősülő megkeresések alapján egyéb kötelezettségek (a törvényszéki végrehajtók által végzett meghatározott cselekmények)⁵ végrehajtása során is.

1.2. Az önkormányzati adóhatóság végrehajtási jogköre

Az adóvégrehajtás rendszerébe ágyazódik a helyi önkormányzatok adóztatási tevékenysége, a jegyző adóigazgatási feladatainak ellátása is.⁶ A jegyző adóvégrehajtási feladat- és hatáskörét tekintve csak rövid áttekintést nyújt rendszerezés céljából a dolgozat, részletes vizsgálat tárgyát nem képezi.

Törvény határozza meg a jegyző feladatait, melyek közül az adózás és a végrehajtás szempontjából a jogszabály által hatáskörébe utalt államigazgatási ügyekben való döntési jog, és a hatáskörébe utalt önkormányzati és önkormányzati hatósági ügyekben való döntési jog bír esetünkben relevanciával.⁷ A jegyző adóvégrehajtási jogköre két nagy területre oszlik. Az

⁴ A korábban törvényszéki végrehajtók hatáskörébe tartozó, 2019. január 1-jétől elrendelt végrehajtásokat (az ekkortól kiállított végrehajtható okiratok alapján) a NAV fogatosítja, a folyamatban lévő ügyekben viszont 2020. január 31-ig még a törvényszéki végrehajtók jártak el (az ügyviteli befejezéssel érintett ügyekben pedig 2020. december 31-ig). Erről részletesebben lásd: <https://ado.hu/ado/januartol-megszunik-a-torvenyszeki-vegrehajtoi-jogallas/> (2022.11.03.), https://www.parlament.hu/documents/10181/1789217/Infojegyzet_2019_44_a_torvenyszeki_vegrehajtas_valtozasai.pdf/aca113a5-b6a3-3b6e-aef3-3bf71d80337f?t=1572526446653 (2022.11.03.).

⁵ Így a vagyoneklobzás, a büntetőeljárásban elrendelt zár alá vétel, pénzügyi és vagyoni korlátozó intézkedés végrehajtása, elektronikus adat ideiglenes és végleges hozzáférhetetlenné tétele.

⁶ 2017. évi CLI. törvény 22. § b) pont

⁷ 2011. évi CLXXXIX. törvény Magyarország helyi önkormányzatairól, 81. §

átengedett központi adókra és egyéb átengedett bevételekre, valamint a helyi (és 2015-től a települési) adókra.

Az önkormányzati rendszer 2013-as átalakításával a helyi önkormányzatok feladat-, hatásköre szűkült. Bevételi szerkezete és támogatási rendszere jelentősen átalakult, többek között megszűnt a személyi jövedelemadó 40%-os átengedése, e változások viszont nem érintették az adóhatósági, adóvégrehajtási jogkörét, ugyanis a személyi jövedelemadó az állami adóhatóság hatáskörébe tartozott korábban is. Viszont a törvényességi ellenőrzést 2013-tól felváltó, kiterjedtebb kontrollt jelentő törvényességi felügyelet keretében a fővárosi és megyei kormányhivatal inntől kezdve az önkormányzati adóhatóság felettes szerveként jár el.

Az átengedett központi adók vonatkozásában 2021-től szűkült a jegyző feladat-, hatásköre, ugyanis 2021-től az önkormányzati adóhatóságok helyett a NAV vette át a belföldi gépjárművek adójával kapcsolatos adóztatási, ezáltal az adóvégrehajtási feladatokat is.⁸ Napjainkban kizárólag a mező- és erdőgazdasági hasznosítású föld⁹ bérbeadásából származó jövedelem után fizetendő személyi jövedelemadó tartozik az önkormányzati adóhatóság hatáskörébe.

Az egyéb átengedett bevételek és azok végrehajtása tekintetében a mindenkor központi költségről szóló törvény¹⁰ ad eligazítást (V. fejezet: a helyi önkormányzatok és a központi alrendszer kapcsolata, azon belül a 14. pont A települési önkormányzatokat megillető átengedett bevételekről).

A helyi adókról szóló 1990. évi C. törvény határozza meg a helyi önkormányzatok által megállapítható helyi adók, valamint 2015-től a települési adók törvényi kereteit, alapvető szabályait. 2020-tól változás, hogy a különleges gazdasági övezetek esetén a megyei önkormányzat jogosult helyi adót megállapítani, viszont az önkormányzati adóhatósági feladatokat ez esetben az állami adó- és vámhatóság látja el.¹¹

1.3. A bírósági végrehajtás

Miután 2020-ban a törvényszéki végrehajtás, mint feladat kikerült a bíróság szervezetrendszeréből és a törvényszéki végrehajtó jogállása megszűnt, a bírósági végrehajtás egyetlen módja az önálló bírósági végrehajtó (ÖBV) által fogatosított végrehajtás.

⁸ A gépjárműadóról szóló 1991. évi LXXXII. törvény 9.§ (1) bekezdését az egyes adótörvények módosításáról szóló 2020. évi CXVIII. törvény módosította, amelyek alapján a 2020. december 31-ét követő időszakra eső gépjárműadó-kötelezettségek vonatkozásában az állami adó- és vámhatóság látja el az adóhatósági feladatokat.

⁹ A mező-és erdőgazdasági hasznosítású földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvény szerint.

¹⁰ „V. fejezet: a helyi önkormányzatok és a központi alrendszer kapcsolata”, azon belül a 14. pont „A települési önkormányzatokat megillető átengedett bevételekről”.

¹¹ Avt. 1.§ (1) bek.

A bírósági végrehajtást a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (Vht.) szabályozza. A Vht. szerint, bírósági végrehajtás útján kell végrehajtani a bíróságok és a jogvitát eldöntő más szervek határozatait, továbbá egyes okiratokon alapuló követeléseket. A bírósági végrehajtást bíróság vagy közjegyző rendeli el végrehajtható okirat kiállításával.¹² A végrehajtást fogatosító bíróság – ha a Vht. másként nem rendelkezik – az a (járás)bíróság,¹³ amely mellé az eljáró önálló bírósági végrehajtót kinevezik.¹⁴ Az önálló bírósági végrehajtó (ÖBV) eljárása – mint polgári nemperes eljárás – a bíróság eljárásával azonos.¹⁵

¹² Vht. 10.§.

¹³ Alapvetően a kapcsolódó eljárásban elsőfokon eljáró bíróság.

¹⁴ Az önálló bírósági végrehajtót a 2021. évi XXXII. törvény által létrehozott Szabályozott Tevékenységek Felügyeleti Hatósága nevezi ki 2021. október 1-jétől, korábban az igazságügyi miniszter nevezte ki.

¹⁵ Vht. 225.§.

2. A VÉGREHAJTÁS ÉS SZERVEI NAPJAINKBAN

A magyar jogrendben a végrehajtásnak két dimenziója van napjainkban: az adóhatóság hatáskörébe tartozó közigazgatási végrehajtás (továbbiakban adóhatósági végrehajtás) és a bírósági végrehajtás. Az elmúlt évek több lépcsős reformja, a végrehajtás intézményrendszerének integrációja, egyszerűsödése eredményezte mindezt.

2.1. Az állami adóhatóság végrehajtási jogkörének bővülése 2010-től napjainkig

Hazánk közigazgatásában 2010-ben egy markáns centralizációs és integrációs folyamat vette kezdetét. „A Kormány célja a területi közigazgatási rendszer átfogó, történelmi léptékű átalakítása. A célkitűzés megvalósításának két legfontosabb eleme az egyablakos ügyintézési rendszer kialakítása, és a széttagolt területi közigazgatási szervezetrendszer egységesítése.”¹⁶

Mindez hogyan hatott ki az adóvégrehajtás intézmény- és eljárásrendjére?

Először egy szervezeti integráció valósult meg. A 2010. évi CXXII. törvény 2011. január 1-jétől létrehozta a Nemzeti Adó- és Vámhivatalt (NAV) az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal és a Vám- és Pénzügyőrség Országos Parancsnokságának (VPOP)¹⁷ összeolvasásával, az előd szervezetek általános jogutódjaként, újra nyomozati jogkörrel felruházva az adóhatóságot.

Az akkor hatályos adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény (továbbiakban 2003-as Art.) 10.§ (1) bekezdése értelmében állami adó- és vámhatóság a NAV, önkormányzati adóhatóság az önkormányzat jegyzője.¹⁸ A 2003-as Art. 10.§ (2) bekezdése értelmében a fenti adóhatóságok feladat-, hatáskörébe tartozott az adók és az adók módjára behajtandó köztartozások végrehajtása is.

2018. január 1-jei hatállyal a közigazgatási és az adóeljárás összehangolt újraszabályozására került sor. Az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (Ákr.) 2018. január 1-jétől az ott meghatározott köztartozások behajtását a NAV hatáskörébe utalta, ezáltal 2018-tól az állami adóhatóság általános végrehajtási hatóság lett. Az adóhatósági végrehajtás szabályait pedig immáron külön jogszabály, az adóhatóság által foganatosítandó végrehajtási eljárásokról szóló 2017. évi CLIII. törvény (Avt.) határozza meg.

¹⁶ KÖZIGAZGATÁSI ÉS IGAZSÁGÜGYI MINISZTERIUM Területi Közigazgatásért és Választásokért felelős Államtitkárság: *A területi közigazgatás átalakítása – a Jó Állam születése*, 2010

¹⁷ A vámhatóság hatáskörébe utalt fizetési kötelezettségek nem képezik vizsgálataink tárgyát.

¹⁸ A Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 81.§ (3) bekezdés i) pontja értelmében a jegyző dönt a hatáskörébe utalt önkormányzati és önkormányzati hatósági ügyekben.

A közigazgatási végrehajtás átalakításával párhuzamosan a bírósági végrehajtást is módosították. A bírósági végrehajtásnak (a rendszerváltást követően) ezidáig két szegmense volt, a törvényszéki végrehajtás és az önálló bírósági végrehajtók által foganatosított végrehajtás. Az előbbire, azaz a bírósági szervezetrendszeren belül lefolytatott törvényszéki végrehajtási eljárásokra a bírósági végrehajtás szabályai voltak alkalmazandók, amely keretében a törvényszéki végrehajtók jellemzően állami, illetve igazságügyi követeléseket (pl. perköltség) hajtottak be. A törvényszéki végrehajtási feladatokat 2019. január 1-jétől az állami adóhatóság látja el, a feladatok átadás-átvétele azonban több lépcsőben zajlott, a 2020. esztendőben záródott le.¹⁹ A törvényszéki végrehajtási feladatok átadását tükrözi több Avt. módosítás is. Ilyen többek között a törvény hatályát kiterjesztő 1.§ (4) bekezdés is, miszerint a jogerős bírósági határozaton, bíróság által jogerősen jóváhagyott egyezsége, továbbá a bírósági eljárási illetéket megállapító bírósági határozaton alapuló, NAV javára teljesítendő fizetési kötelezettségeket is immáron az Avt. szabályai szerint az adóhatóság hajtja végre. Emellett az Avt. szabályai alkalmazandók a NAV-hoz érkezett, végrehajtható okiratnak minősülő megkeresések alapján egyéb kötelezettségek (a törvényszéki végrehajtók által végzett meghatározott cselekmények)²⁰ végrehajtása során is.

2.2. Az önkormányzati adóhatóság végrehajtási jogköre

Az adóvégrehajtás rendszerébe ágyazódik a helyi önkormányzatok adóztatási tevékenysége, a jegyző adóigazgatási feladatainak ellátása is.²¹ A jegyző adóvégrehajtási feladat- és hatáskörét tekintve csak rövid áttekintést nyújt rendszerezés céljából a dolgozat, részletes vizsgálat tárgyát nem képezi.

Törvény határozza meg a jegyző feladatait, melyek közül az adózás és a végrehajtás szempontjából a jogszabály által hatáskörébe utalt államigazgatási ügyekben való döntési jog, és a hatáskörébe utalt önkormányzati és önkormányzati hatósági ügyekben való döntési jog bír esetünkben relevanciával.²² A jegyző adóvégrehajtási jogköre két nagy területre oszlik. Az

¹⁹ A korábban törvényszéki végrehajtók hatáskörébe tartozó, 2019. január 1-jétől elrendelt végrehajtásokat (az ekkortól kiállított végrehajtható okiratok alapján) a NAV foganatosítja, a folyamatban lévő ügyekben viszont 2020. január 31-ig még a törvényszéki végrehajtók jártak el (az ügyviteli befejezéssel érintett ügyekben pedig 2020. december 31-ig). Erről részletesebben lásd: <https://ado.hu/ado/januartol-megszunik-a-torvenyszeki-vegrehajtoi-jogallas/> (2022.11.03.), https://www.parlament.hu/documents/10181/1789217/Infojegyzet_2019_44_a_torvenyszeki_vegrehajtas_valtozasai.pdf/aca113a5-b6a3-3b6e-aef3-3bf71d80337f?t=1572526446653 (2022.11.03.).

²⁰ Így a vagyonekbejegyzés, a büntetőeljárásban elrendelt zár alá vétel, pénzügyi és vagyoni korlátozó intézkedés végrehajtása, elektronikus adat ideiglenes és végleges hozzáférhetetlenné tétele.

²¹ 2017. évi CLII. törvény 22. § b) pont

²² 2011. évi CLXXXIX. törvény Magyarország helyi önkormányzatairól, 81. §

átengedett központi adókra és egyéb átengedett bevételekre, valamint a helyi (és 2015-től a települési) adókra.

Az önkormányzati rendszer 2013-as átalakításával a helyi önkormányzatok feladat-, hatásköre szűkült. Bevételi szerkezete és támogatási rendszere jelentősen átalakult, többek között megszűnt a személyi jövedelemadó 40%-os átengedése, e változások viszont nem érintették az adóhatósági, adóvégrehajtási jogkörét, ugyanis a személyi jövedelemadó az állami adóhatóság hatáskörébe tartozott korábban is. Viszont a törvényességi ellenőrzést 2013-tól felváltó, kiterjedtebb kontrollt jelentő törvényességi felügyelet keretében a fővárosi és megyei kormányhivatal inntól kezdve az önkormányzati adóhatóság felettes szerveként jár el.

Az átengedett központi adók vonatkozásában 2021-től szűkült a jegyző feladat-hatásköre, ugyanis 2021-től az önkormányzati adóhatóságok helyett a NAV vette át a belföldi gépjárművek adójával kapcsolatos adóztatási, ezáltal az adóvégrehajtási feladatokat is.²³ Napjainkban kizárólag a mező- és erdőgazdasági hasznosítású föld²⁴ bérbeadásából származó jövedelem után fizetendő személyi jövedelemadó tartozik az önkormányzati adóhatóság hatáskörébe.

Az egyéb átengedett bevételek és azok végrehajtása tekintetében a mindenkor központi költségről szóló törvény²⁵ ad eligazítást (V. fejezet: a helyi önkormányzatok és a központi alrendszer kapcsolata, azon belül a 14. pont A települési önkormányzatokat megillető átengedett bevételekről).

A helyi adókról szóló 1990. évi C. törvény határozza meg a helyi önkormányzatok által megállapítható helyi adók, valamint 2015-től a települési adók törvényi kereteit, alapvető szabályait. 2020-tól változás, hogy a különleges gazdasági övezetek esetén a megyei önkormányzat jogosult helyi adót megállapítani, viszont az önkormányzati adóhatósági feladatokat ez esetben az állami adó- és vámhatóság látja el.²⁶

2.3. A bírósági végrehajtás

Miután 2020-ban a törvényszéki végrehajtás, mint feladat kikerült a bíróság szervezetrendszeréből és a törvényszéki végrehajtó jogállása megszűnt, a bírósági végrehajtás egyetlen módja az önálló bírósági végrehajtó (ÖBV) által fogatosított végrehajtás.

²³ A gépjárműadóról szóló 1991. évi LXXXII. törvény 9.§ (1) bekezdését az egyes adótörvények módosításáról szóló 2020. évi CXVIII. törvény módosította, amelyek alapján a 2020. december 31-ét követő időszakra első gépjárműadó-kötelezettségek vonatkozásában az állami adó- és vámhatóság látja el az adóhatósági feladatokat.

²⁴ A mező-és erdőgazdasági hasznosítású földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvény szerint.

²⁵ „V. fejezet: a helyi önkormányzatok és a központi alrendszer kapcsolata”, azon belül a 14. pont „A települési önkormányzatokat megillető átengedett bevételekről”.

²⁶ Avt. 1.§ (1) bek.

A bírósági végrehajtást a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (Vht.) szabályozza. A Vht. szerint, bírósági végrehajtás útján kell végrehajtani a bíróságok és a jogvitát eldöntő más szervek határozatait, továbbá egyes okiratokon alapuló követeléseket. A bírósági végrehajtást bíróság vagy közjegyző rendeli el végrehajtható okirat kiállításával.²⁷ A végrehajtást fogatosító bíróság – ha a Vht. másként nem rendelkezik – az a (járás)bíróság,²⁸ amely mellé az eljáró önálló bírósági végrehajtót kinevezik.²⁹ Az önálló bírósági végrehajtó (ÖBV) eljárása – mint polgári nemperes eljárás – a bíróság eljárásával azonos.³⁰

²⁷ Vht. 10.§.

²⁸ Alapvetően a kapcsolódó eljárásban elsőfokon eljáró bíróság.

²⁹ Az önálló bírósági végrehajtót a 2021. évi XXXII. törvény által létrehozott Szabályozott Tevékenységek Felügyeleti Hatósága nevezi ki 2021. október 1-jétől, korábban az igazságügyi miniszter nevezte ki.

³⁰ Vht. 225.§.

3. AZ ÁLLAMI ADÓHATÓSÁG VÉGREHAJTÁSI HATÁSKÖRE

3.1. Hatásköri szabályok

Az adóvégrehajtási tevékenységet elsődlegesen az adó- és vámhatóság által foganatosítandó végrehajtási eljárásokról szóló 2017. évi CLIII. törvény rendelkezései szabályozzák. Ha az Avt. eltérő rendelkezést nem tartalmaz, a végrehajtási eljárásban az adóigazgatási rendtartásról szóló 2017. évi CLI. törvény (Air.), és az adózás rendjéről szóló 2017. évi CL. törvény (Art.) rendelkezéseit kell alkalmazni. A hivatkozott jogszabályok eltérő rendelkezésének hiányában, az Avt.-nyel összhangban, a Vht.-t kell alkalmazni (viszont annak mögöttes jogszabálya, a Pp. nem alkalmazható).³¹ Amennyiben az adóhatóság az Ákr. (közigazgatási hatóság megkeresése) alapján jár el, az adóhatóság eljárására az Ákr. végrehajtásra vonatkozó rendelkezéseit nem kell alkalmazni, mögöttes jogszabály ez esetben is a Vht.³²

Adóvégrehajtást nem kell külön elrendelni (nem kell végrehajtási lapot kiállítani, vagy adott okiratot végrehajtási záradékkal ellátni), maga a végrehajtható okirat (pl. adóbevallás) végrehajtható okiratnak minősül és az adóvégrehajtás az első végrehajtási cselekmény foganatosításával indul (a végrehajtható okiratot nem kell átadni az adósnak ekkor). A végrehajtást foganatosító hatóság az adóhatóság illetékes szerve. Az adóhatóság (mint végrehajtó szerv) eljárása adóigazgatási eljárás speciális szabályokkal (lásd: Avt.).

3.2. A végrehajtással érintett tartozások és cselekmények

A NAV, az általa nyilvántartott adók és járulékok tekintetében fennálló tartozás esetén hivatalból, egyébként pedig megkeresés alapján jár el.

1. Saját tartozások. A NAV számára fizetendő adók, a költségvetési támogatások, az adó-visszaigénylések stb.
2. Az adók módjára behajtandó köztartozások. Ilyen tartozás például, ha a kincstár a helyi önkormányzat fizetési számlájára benyújtott beszédési megbízást bocsát ki és kilencven napon belül nem teljesül, a diákhitel stb.
3. Az Ákr. alapján a NAV hatáskörébe tartozó kötelezettségek. Az önkormányzatokat megillető helyi adóval összefüggő tartozások, feltéve, hogy azt jogszabály nem utalja más hatóság vagy adóhatóság hatáskörébe.

³¹ Avt. 2–3.§.

³² Ákr. 131. § (2) bekezdés

4. Az Ákr. alapján a NAV hatáskörébe tartozó valamennyi közigazgatási szerv döntésén alapuló cselekmény végrehajtása. Például a forgalmi jelzés leadása, reklám eltávolítása stb.
5. A korábban a törvényszéki végrehajtó által végzett behajtási tevékenység, bírságok, költségek és egyéb követelések.
6. A korábban a törvényszéki végrehajtó által végzett meghatározott cselekmények. A bűnügyi zárlat, az EU/ENSZ zárlat, a vagyoneklobzás, az e-adat ideiglenes vagy végleges hozzáférhetetlenné tétele stb.

3.3. Illetékességi szabályok

A végrehajtás megindítására természetes személy esetén, annak lakóhelye, ennek hiányában tartózkodási helye, ezek hiányában pedig az utolsó ismert belföldi lakóhelye szerinti megyei vagy fővárosi igazgatóság az illetékes. A jogi személyiség nélküli vállalkozó esetében, annak székhelye, ennek hiányában telephelye szerinti megyei vagy fővárosi igazgatóság az illetékes. Ugyan ez az illetékességi szabály vonatkozik a vállalkozási tevékenységet folytató magánszemélyre is. A jogi személy, illetve egyéb szervezet esetében, annak székhelye, ennek hiányában telephelye, azaz a tevékenység gyakorlásának helye szerinti megyei vagy fővárosi igazgatóság az illetékes.

3.4. A helyi és az állami adóhatóság kapcsolata a végrehajtási eljárásban

A 2020. évi CXVIII. törvény³³ eredményeként, 2021. január 1-étől az adózóknak a helyi iparüzési adóról szóló törvény (HIPA) alapján az adóbevallási kötelezettséget kizárólag a NAV-hoz, elektronikus úton kell teljesíteni. Az elektronikus kapcsolattartásról szóló törvényben meghatározott kötelezettség miatt, csupán a magánszemély nyújthatja be bevallását papíralapon. Ha így tesz, akkor a nyomtatványt az önkormányzati adóhatóságnál nyújthatja be. A bevallás kezelése a helyi önkormányzati adóhatóságnál történik, az adót is az önkormányzathoz kell megfizetni. A hivatkozott jogszabályváltozás érintette a gépjárműadózással kapcsolatos szabályokat is. A belföldi gépjárművek utáni gépjárműadó vonatkozásában az adóhatósági feladatokat a NAV látja el.

3.5. Közigazgatási hatósági ügyhöz kapcsolódó végrehajtás

Ha közigazgatási hatósági ügyben a kötelezett a hatóság végleges döntésében foglalt kötelezésnek nem tesz eleget, az végrehajtható.³⁴ Az Ákr. e kapcsán rendelkezik a végrehajtás

³³ egyes adótörvények módosításáról

³⁴ Ákr.7., 9., 132. §.

szabályrendszeréről. A végrehajtást – jogszabály eltérő rendelkezése hiányában – a döntést hozó hatóság, másodfokú döntés esetén pedig az elsőfokú hatóság rendeli el. Noha a végrehajtás során a végrehajtást elrendelő hatóság jogosult végzést hozni, magát a végrehajtást az állami adóhatóság fogatosítja.³⁵ A NAV a végrehajtásra szerződést köthet önálló bírósági végrehajtóval. Amennyiben a NAV jár el, eljárására az adóvégrehajtás általános szabályai vonatkoznak. Amennyiben viszont ÖBV jár el, eljárására speciális szabályként az Ákr. végrehajtásra vonatkozó, annak hiányában általános rendelkezései alkalmazandók, a Vht. pedig ez esetben is mögöttes jogszabály.³⁶³⁷

3.6. Közös foglalás miatti ügyátadás

Hatásköri összeütközésről akkor beszélhetünk, ha az ingóságot vagy ingatlant közigazgatási végrehajtás keretében és bírósági végrehajtási eljárás keretében is lefoglalták.³⁸ Ekkor az eljárást a bírósági végrehajtás útján kell a Vht. rendelkezéseinek szem előtt tartásával lefolytatni. Az ÖBV jogosultsága az eljárás egészére kiterjed, nem csupán arra a vagyontárgyra, amit a közös foglalás érint. A NAV köteles átadni az ügyet az ÖBV-nak. Az ügy átadása miatt a NAV a bírósági végrehajtási eljárásban a végrehajtást kérő pozíciójába kerül, ám nem veszíti el azokat a jogokat, amelyek a közigazgatási végrehajtásban megilletik.

A bírósági végrehajtási eljárásban az adós a tartozását úgy teljesítheti, hogy az adótartozást a NAV-nak, az ÖBV-t megillető díjat és költséget pedig a végrehajtónak fizeti meg. A NAV végrehajtója nem intézkedhet a lefoglalt ingóság vagy ingatlan értékesítése iránt. A bírósági végrehajtás ideje alatt nem vonhatja végrehajtás alá az adós egyéb ingó vagy ingatlan vagyontárgyát sem. A korábban kibocsátott inkasszót és jövedelem letiltást a tudomást szerzést követően haladéktalanul vissza kell vonni, ahogy a követelés foglalást is fel kell oldani.

Ha az ingóság árverési hirdetményét a NAV a bírósági végrehajtó értesítését megelőzően már közzé tette, akkor az értékesítést a NAV folytatja le. Ha az értékesítésből befolyt összeg az adótartozást nem fedezi, vagy az árverést követően maradt közösen lefoglalt vagyontárgy, a végrehajtást az adóhatóság végrehajtója átadja a bírósági végrehajtónak.

³⁵ Ha törvény, kormányrendelet vagy önkormányzati hatósági ügyben helyi önkormányzat rendelete másként nem rendelkezik.

³⁶ Ákr.131.§.

³⁷ Az Ákr. a végrehajtásra vonatkozóan csak néhány speciális szabályt említ az eljárás felfüggesztése, megszüntetése, valamint a késedelmi kamat és az elévülés vonatkozásában. Az Ákr. alapján a végrehajtási jog elévülési ideje három év (az Avt. alapján 5 év).

³⁸ Vht. 4. §

4. AZ ADÓHATÓSÁG VÉGREHAJTÁSI ELJÁRÁSA

A végrehajtási eljárások során a NAV-nak nem célja az adós tönkretétele. Célja a hatáskörébe utalt tartozások beszedése, az Ákr. alapján és a törvényszéki megkeresések alapján keletkezett tartozások és eljárási cselekmények jogszerű eljárás keretében történő minél hatékonyabb végrehajtása.

4.1. Az adóhatósági végrehajtás megindítása

Végrehajtási eljárás csak akkor indítható, ha az adóst végrehajtható okiraton alapuló tartozás terheli és ezt a tartozást annak esedékességig nem fizette meg, és nem állnak fenn az eljárás megindítását kizáró akadályok. A NAV csak lejárt esedékességű nettó fizetési kötelezettség ügyében foganatosíthat végrehajtási eljárást. Ez csak akkor állapítható meg, ha az adós esetében ellenőrzésre került, hogy nincs-e túlfizetése valamelyik adónem tekintetében. Ha van, a tartozása csökkentése vagy megszüntetése érdekében, a számlák közötti átvezetés iránt kell intézkedni. Ez a végrehajtási cselekményt megelőző lépés, éppen ezért szokás „0-dik” lépésnek is nevezni. Végrehajtható okiratnak a tartozást megalapozó dokumentumot kell tekinteni. Enélkül végrehajtási eljárás nem indítható. Minden végrehajtási eljárásnál rendelkezésre kell állnia.

4.1.1. Végrehajtható okirat hiányának következménye

A Kúria ítéletében kimondta, hogy „...Az adózótól végrehajtható okirat hiányában beszedett összeg után az adóhatóság anyagi jogi jogosultsága ellenére is köteles kamat fizetésére..., ...ha az adóhatóság az azonnali beszedési megbízást nem valós tartalmú végrehajtható okirat alapján, végrehajtható okirat hiányában vagy végrehajtható okirat birtokában, de az esedékesség időpontja előtt nyújtotta be, a beszedési megbízás teljesítése napjától a jogosulatlanul beszedett adó, költségvetési támogatás visszatérítése napjáig a késedelmi pótlékkal azonos mértékű kamatot fizet...”³⁹ Az ítélet a fizetési kötelezettséget megállapító döntés idején hatályos Art. 152. § (2) bekezdésére alapoz. A végrehajtható okiratok felsorolását jogszabály⁴⁰ rögzíti. A végrehajtható okirat végrehajtásához külön döntésre, intézkedésre nincs szükség. A pótlék, kamat, a végrehajtási költségátalány és költségminimum a végrehajtható okirat alapján hajtható végre.

³⁹ Kfv.V.35.307/2018/4. számú ítélet

⁴⁰ 2017. évi CLIII. törvény az adó- és vámhatóság által foganatosítandó végrehajtási eljárásokról 29. § (1) bekezdés

4.1.2. Az adótartozás esedékessége

A Kúria, a Kfv.VI.35.006/2022/5. számú ítéletében kimondta, hogy „Az adótartozás esedékessége nem a bevallás időpontját, hanem az adó-, járulék fizetési kötelezettség határidejét jelenti.”⁴¹ Az ügyben vitatárgya az adótartozás esedékességének kezdőidőpontja. Az ügy a NAV, jelen esetben az alperes által megvalósított próbavásárlással kezdődött, annak érdekében, hogy nyugta- és számlaadási kötelezettségét teljesíti-e a perben álló felperes. Ellenőrzést követően a jegyzőkönyvet lezárták és átadták a jelen lévő egyik alkalmazottnak, amelyben rögzítésre került, hogy további ellenőrzés szükséges. A hatóság a számára rendelkezésre álló nyilvántartások alapján más ellenőrzési tevékenységeket is megvalósított, amelynek jogszerűségét vitatta a felperes. Ezen ellenőrzések során derült fény arra, hogy be nem jelentett alkalmazottak dolgoznak, valamint ellenőrzés napján 740.000 Ft adóhátralék mutatkozott. Ezt követően, be nem jelentett alkalmazottak foglalkoztatása miatt 180.000 Ft mulasztási bírság megfizetésére kötelezte a hatóság a felperest., valamint 15 napos határidővel kötelezte a bejelentésre. A felperes kereseti kérelmében „vitatta, hogy 9 fő be nem jelentett foglalkoztatottja lett volna, a vizsgált időszakban esedékes adótartozása sem volt, amit az adóhatóság 2020. május 5-én kelt felszólító levele is igazol, mely szerint az adóhátralékát 2020. május 25-ig kellett megfizetnie. E felszólító levél átvétele után előterjesztett kérelme alapján a tartozás megfizetésére részletfizetést kapott Az elsőfokú bíróság jogerős ítéletével a felperes keresetét elutasította. Majd a felperes felülvizsgálati kérelmet terjesztett elő, amelyben továbbra is vitatta a további ellenőrzések jogszerűségét, nem ismerte el a fenn álló tartozás esedékességét. A Kúria megállapította, hogy a felülvizsgálati kérelem nem alapos, az elsőfokú bíróság határozatát hatályában fenntartotta, továbbá megállapította, hogy „az alperes által végzett jogkövetési vizsgálat nemcsak kizárólag próbavásárlásra, ehhez kapcsolódóan a nyugtaadási kötelezettség teljesítésére, hanem egyéb kötelezettségek teljesítésére is irányult, melynek lefolytatására az általános megbízólevél, a jegyzőkönyvben rögzítettek tanúsága szerint az eljáró hatóságnak lehetősége volt, így az ellenőrzés lefolytatására jogszerűen került sor.” Ítéletében a Kúria hangsúlyozta, hogy a részletfizetési kedvezmény nem változtatja meg az adótörvényben meghatározott esedékesség napját. Hiszen az esedékesség napján fennálló adótartozás ténye és az önkéntes tartozás rendezésére való felszólítás nem azonos.

⁴¹ Kfv.VI.35.006/2022/5. számú ítélet

4.1.3. A végrehajtási cselekmények célja, sorrendisége

A végrehajtási cselekmények fogantatásának nincs kötelező sorrendisége. A hatósági átutalási megbízásra, a jövedelemletiltás kibocsátására, a gépjármű, a cég, az ingatlan-nyilvántartáson alapuló foglalásra egy időben, vagy egymást követő rövid időn belül sor kerülhet. Az eljárási cselekményekre befolyást gyakorol a vagyonfeltárás eredménye, és az adótartozás összege. Az az eljárásicselekmény tekinthető célszerűnek, amely megfelel a gyorsaság, hatékonyság követelményének, mindemellett minél kisebb költséggel téríti meg a követelést, az adósságot a legcsekélyebb módon és mértékben korlátozza. „A végrehajtható okirat alapján fogantatott ingó-, ingatlan-, illetve követelésfoglalás hatályát az adóhatóság kiterjesztheti a foglalást követően végrehajthatóvá vált tartozásokra, költségekre is, amely tényről az adóhatóság az adósságot értesíti.”⁴²

4.1.4. Eljárás a tartozás mértékének figyelembevételével

Ha a nettó tartozás a 10000 forintot nem haladja meg, csupán fizetési felhívás kerül kiküldésre. Kivéve az EU-t megillető hagyományos saját forrásból fennálló követelés, a fiatakorúval szemben kiszabott pénzbüntetés, a jogi személlyel szemben büntetőeljárásban kiszabott pénzbírság és a pénzösszegben kifejezett vagyonekbezárlás esetét.

Ha a nettó tartozás a 10000 forintot meghaladja, de a központi költségvetésről szóló törvényben⁴³ megállapított értékhatárt, azaz a 100000 forintot nem, hatósági átutalási megbízás és jövedelemletiltás kerül alkalmazásra. Kivéve az EU-t megillető hagyományos saját forrásból fennálló követelést.

Ha a nettó tartozás AMBK, vagy ekként kezelendő követelés, és annak összege kisebb mint 200000 forint, a fizetési felszólításon kívül csak hatósági átutalási megbízás, és jövedelemletiltás kerül alkalmazásra.

Ha a nettó tartozás a 200000 forintot nem meghaladó AMBK és ennek szabályai szerint kezelendő egyéb követelés, és emellett az adósságot adótartozás is terheli, más végrehajtási cselekmények alkalmazására is sor kerülhet.

4.2. A végrehajtást kizáró tényezők

Vannak körülmények, amelyek a végrehajtási eljárást szüneteltetik, és vannak, amelyek fennállása esetén a NAV a végrehajtási eljárást felfüggeszti. Ekkor a tartozás végrehajtása iránt

⁴² SIMON István, Pénzügyi jog II., ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2021, 135.

⁴³ 2021. évi XC. törvény 72. §

nem lehet intézkedni, a folyamatban lévő végrehajtási eljárásban a soron következő eljárási cselekményt nem foganatosítható.

A végrehajtás szünetelése a törvényben⁴⁴ meghatározott körülmény fennállásakor automatikusan beáll, az a végrehajtási eljárás akadályát képezi. A végrehajtás szünetelése a meghatározott ok bekövetkeztével automatikusan beáll, arról és megszűnéséről a NAV nem bocsát ki döntést. Ezt az adózónak sem kell külön kérelmeznie. A szünetelés azonban nem egyenlő a végrehajtás megszüntével. Ha a NAV az adós ingóságát vagy ingatlanát már lefoglalta, a szünetelés ideje alatt a foglalás hatálya továbbra is fennáll. Amennyiben a NAV a lefoglalt vagyontárgyat nem szállítja el, vagy nem veszi zár alá, a szünetelés ideje alatt, az adós a lefoglalt vagyontárgy állagának megóvása mellett, azt előírásszerűen használhatja. Viszont a vagyontárgy elhasználása, elzálogosítása, elidegenítése, megsemmisítése vagy a végrehajtás alól más módon való elvonása büncselekmény. Ha beállnak a végrehajtás szünetelési feltételei, a NAV a hatósági átutalási megbízást haladéktalanul visszavonja. Emellett 8 napon belül visszatéríti az adósnak azt az összeget, amely már intézkedése folytán a szünetelés hatálya alatt befolyt. Jövedelem letiltás esetén, a munkáltató tájékoztatásra kerül a jövedelemletiltás felfüggesztéséről. A munkáltatót visszatérítési kötelezettség terheli az adós irányába azon összeg tekintetében, amelyet a szünetelés hatálya alatt levont, de a NAV-nak még nem utalt át. Ahogy a NAV-t is visszatérítési kötelezettség terheli.

A végrehajtás felfüggesztése esetén, a NAV vagy a bíróság függeszti fel a végrehajtást. Erre az adós kérelmére is sor kerülhet, kivételes esetben amikor az adós a felfüggesztésre okot adó, méltányolható körülményt igazolta és a végrehajtási eljárás során korábban nem sújtották eljárási bírsággal. Eredményét tekintve ugyan az, mint a szünetelés. Abban az esetben, ha az eljárás tárgyát képező követelést egy másik követelés biztosítására büntetőeljárársban elrendelt zár alá vétellel lefoglalták, és az adós a követelés összegének befizetését az erre kijelölt számlára teljesítette, a megfizetését az adó- és vámhatóságnál igazolta, a NAV, az igazolás megérkezésétől számított három munkanapon belül a követelés végrehajtását a követelés összegének a beérkezéséig felfüggeszti.⁴⁵

4.3. Pénzforgalmi végrehajtási cselekmények

4.3.1. Hatósági átutalási megbízás

A követelés kielégítésének leghatékonyabb módja az adós pénzintézetnél kezelt pénzeszközeinek végrehajtás alá vonása. Az eljárást hatósági átutalási megbízással indokolt

⁴⁴ Avt. 16.§

⁴⁵ Avt. 15. §

megindítani. A NAV az adózókról elektronikus megkeresésben kérhet adatot az Elektronikus Banktitok Rendszer (EBT) segítségével. A pénzügyintézet a megjelölt számlán lévő összeget tekinti alapnak. Ha ez nem fedezi a NAV igényt, a bank a NAV intézkedése nélkül kiterjeszti a megbízást az általa kezelt más fizetési számlákra. Ellenkező megállapodás hiányában, az inkasszót az adózó hitelkeretének terhére is teljesíteni kell. A pénzügyintézet 35 napig függőben tartja az inkasszót. Ha ez idő alatt sem teljesül, azt a pénzügyintézet visszaküldi. Az inkasszó ismételt kibocsátható. A pénzügyintézetnél több számlatulajdonos tulajdonában álló számlán kezelt pénzösszeg bármelyik számlatulajdonossal szemben fennálló tartozás tekintetében teljes összegben végrehajtás alá vonható.

A pénzügyintézetnél kezelt, az adóssággal megillető pénzösszeg teljes összege végrehajtás alá vonható, ám a végrehajtás alól mentes a mindenkori öregségi nyugdíj legalacsonyabb összege, azaz 28500 Ft. A 28500 Ft négyszerese feletti összeg korlátlanul végrehajtás alá vonható. Az ez alatti összegből pedig a 28500 Ft és az öregségi nyugdíj legalacsonyabb összegének négyszerese közötti rész 50 százaléka a vonható végrehajtás alá.⁴⁶

4.3.2. Végrehajtói letiltás munkabérből, nyugdíjból

A NAV letiltásban szólítja fel az adós munkáltatóját, hogy annak munkabérből, társadalombiztosítási nyugellátásából a letiltásban rögzített összeget vonja le, és utalja át a végrehajtói letiltási számlára. A levonás során a nettó összeget kell alapul venni, jellemzően annak maximum 33%-át, kivételesen 50%-át lehet levonni. 50% százalékos levonására kizárólag a jogalap nélkül felvett társadalombiztosítási ellátás visszatérítésekor kerülhet sor. A táppénzből, baleseti járadékból, terhességi gyermekágyi segélyből, gyermekgondozási díjból maximum 33% is csak a jogalap nélkül felvett egészségbiztosítási ellátás fejében, míg a GYES-ből, a gyermeknevelési támogatásból, és a családi pótlékából a jogalap nélkül felvett hasonló ellátások fejében lehet levonni. Csak a tartásdíj és a jogalap nélkül felvett ellátás vonható le 33% erejéig a munkanélküli ellátásból. Ha az adós jövedelmét egyidejűleg több jogcímen terheli letiltás, a levonás a munkabér 50%-áig terjedhet. Mentess a végrehajtás alól a munkabérnek, nyugellátásnak az a része, amely a mindenkori öregségi nyugdíj legalacsonyabb összegének felel meg, ám korlátozás nélkül végrehajtás alá vonható a havonta kifizetett munkabér azon része, amely meghaladja a 28500 Ft ötszörösét. A kettő közötti résznek pedig a 33%-a vonható le. A Vht. 74. §-a rögzíti a letiltás alól mentes juttatások körét. A dolgozat készítésének időpontjában tizenkét ilyen juttatást rögzít a törvény (például a hadigondozottak pénzbeli

⁴⁶ Avt. 42. §, Vht. 79/A.§

ellátása, az időskorúak járadéka, az anyasági támogatás, a rokkantsági járadék és a vakok személyi járadéka stb.).

A 2022. december 31-ig érvényes és hatályos szabályok alapján jövedelemletiltáskor a nettó összegből történő 33 %-os, vagy az 50 %-os levonás esetén mentes a végrehajtás alól a kifizetett munkabérnek az a része, amely megfelel az öregségi nyugdíj legalacsonyabb összegének, azaz 28.500 Ft-nak. Korlátozás nélkül vonható végrehajtás alá a havonta kifizetett munkabérnek az a része, amely meghaladja az öregségi nyugdíj legalacsonyabb összegének ötszörösét, azaz a 142.500 Ft-ot.

A Vht. módosítása miatt, 2023. január 1-től megváltoznak a jövedelemletiltást érintő mentességi, és a korlátlan végrehajtást érintő szabályok. Innentől kezdve mentesség szempontjából nem az öregségi nyugdíj legalacsonyabb összegét 28.500 forintot kell irányadónak tekinteni, hanem a havonta kifizetett munkabér azon része válik mentessé a végrehajtás alól, amely nem haladja meg a 60.000.- Ft-ot. Tehát a mentes rész 28.500.- Ft helyett 60.000.- Ft lesz. Változásként jelentkezik az is, hogy a korlátozás nélkül végrehajtás alá vonható munkabér összege nem a 142.500.- Ft, hanem a 200.000 forint feletti rész lesz. Ennek megfelelően, a havonta kifizetett munkabérnek az a része kerülhet korlátlanul végrehajtás alá, amely meghaladja a 200.000.- Ft-tot.

Véleményem szerint ez egy komoly adós védelemi intézkedés, eredményeként nő a végrehajtás alól mentes jövedelem, illetve nő azon összeg mértéke, amely felett korlátlan végrehajtásnak van helye.

4.4. Adminisztratív végrehajtási cselekmények

4.4.1. Követelésfoglalás

Ha az adós nyilatkozata és iratanyaga során olyan adatok kerülnek napvilágra, amik azt támasztják alá, hogy harmadik személy tartozik az adósnak, a NAV a harmadik fél számára elektronikus úton követelésfoglalást kézbesít. A kintlévőség lehet lejárt esedékességű, a jövőben esedékessé váló, vagy időszakosan visszatérő. Lehet pénz, ingóság iránti, vagy jog megszerzésére vonatkozó igény is.

A harmadik személy értesítést kap arról, hogy az adós vele szemben fennálló követelését a NAV lefoglalta, a kötelezett felhívásra kerül, hogy nyilatkozzon a tartozás kérdésében. A megkeresett harmadik fél nyilatkozatában vagy igazolja a tartozás tényét, vagy rész teljesítés miatt részben igazolja, vagy vitatja a tartozás jogosságát. Ha elismeri a tartozást, de nem teljesít, vagy nem nyilatkozik, nem igazolja a teljesítést, a NAV határozattal intézkedik a kötelezés

íránt.⁴⁷ A végrehajtó jegyzőkönyvében figyelmeztet a kötelezettségek elmulasztásának szankciójára, miszerint a Vht. 112. § (2) bekezdése alapján, ha a foglalat szenvedő a követelését más javára teljesíti, a követelés összegéig felel. A Vht. 113. §-a szerint, ha a követelést, illetőleg a róla szóló szerződést nem ismeri el, a NAV pert indíthat vele szemben a követelés behajtása érdekében. Az Avt. 48. § (4) bekezdése és 102. §-a alapján, amennyiben a nyilatkozattételt elmulasztja, vagy úgy nyilatkozik, hogy a teljesítés már megtörtént, de azt hitelt érdemlően nem igazolja, a NAV kötelezheti őt a követelés összege erejéig a tartozás megfizetésére.

4.4.2. Üzletrészfoglalás

Az üzletrész elvont fogalom, egyfajta elméleti hánnyadként fogalmazható meg, amely emelkedhet és csökkenhet is, a gazdasági körülményektől függően. Üzletrésznek a társasági vagyomból a tagra jutó részt nevezzük. Egy tagnak csak egy üzletrésze lehet. Előfordul, hogy a társaság tagjának olyan tartozása keletkezik, amelyet nem tud megfizetni, ezért vele szemben végrehajtási eljárás indul. A NAV a tag üzletrészt lefoglalhatja és annak árverés útján történő értékesítésére is sor kerülhet. A tartozás mértékétől, illetve az adós további vagyontárgyainak értékétől függően, a NAV nem az üzletrész értékesítésével kezdi a végrehajtást. Ebben az esetben az elővásárlás jogot is biztosítani kell. A foglalat jegyzőkönyvben kell összeírni, amelyben rögzíteni kell az üzletrész %-os arányát. A jegyzőkönyv megküldésre kerül a cégbíróság számára, amely bejegyzi a foglalat tényét.

4.4.3. Járóműfoglalás

A NAV megkeresi az adós vagyomára vonatkozó adatokat kezelő hatóságokat, különösen a rendőrséget, a gépjáróműveket nyilvántartó hatóságot, a vízi és légi járművek lajstromát, illetve nyilvántartását vezető szerveket. A NAV a járművet a járműnyilvántartás alapján is lefoglalhatja, ha az adós a jármű tulajdonosaként van a nyilvántartásba bejegyezve. Akkor is, ha az adós a jármű tulajdonosaként nincs bejegyezve, ha a jármű a házastársi közös vagyomba tartozik. A NAV a foglalatási jegyzőkönyv másolatának megküldésével, az elidegenítési és terhelési tilalom bejegyzése érdekében megkeresi a közlekedési igazgatási hatóságot.

Járóműfoglalás tárgyaként nem csupán a klasszikus gépjáróművekre kell gondolni. A törvény, a jármű fogalmát a következőképpen határozza meg: „közúti szállító- vagy vontató eszköz, ideértve az önjáró vagy vontatott munkagépet is”⁴⁸. A gépjárómű fogalmát pedig a

⁴⁷ Avt. 102. §

⁴⁸ Avt. 7. § 11. pont

következőképpen: „olyan jármű, amelyet beépített erőgép hajt”⁴⁹. A fogalmak alapján, a vízi és légi járművek nem minősülnek járműnek. Ez nem jelenti azt, hogy ne képezhetnék lefoglalás tárgyát.

A járműfoglaláskor le kell foglalni a forgalmi engedélyt és a törzskönyvet is. A tulajdonos személye a forgalmi engedély alapján tisztázható, tulajdonosnak azt kell tekinteni, akit a forgalmi engedélyben ekként feltüntettek. Ha a tulajdonváltás ténye a forgalmi engedélyben nem került átvezetésre, a jármű időközben történő értékesítésének igazolására bemutatott adásvételi szerződés, nem alkalmas a harmadik személy tulajdonjogának kétséget kizáró igazolására. A jármű lefoglalható, a vevő pedig igénypert indíthat a NAV-lal szemben. A házastárs, illetve a bejegyzett élettárs tulajdonában lévő jármű is végrehajtás alá vonható, ha az nem képezi az ő különvagyonát. Vízi vagy légi jármű lefoglalásakor lefoglalásra kerül a forgalomban való részvételre jogosító okmány is.

Amennyiben a kölcsönt nyújtó pénzüintézet a vásárláshoz a járműre biztosítékként opciós jogot alapított, a törzskönyv nincs az adós őrizetében míg a fennálló tartozás ki egyenlítésre nem kerül. Ekkor a járművet le kell foglalni. Lízingelt jármű esetében a jármű a lízingbe adó tulajdona, az a lízingbe vevő tartozásának fedezete, nem vonható végrehajtás alá.

A természetes személy adós foglalkozásának gyakorlásához nélkülözhetetlen 1 db gépjármű lefoglalásakor, a zár alá vétel alkalmazásának kivételével, a forgalmi engedélyt nem lehet lefoglalni. Az adós a gépjármű értékesítéséig használhatja a gépjárművet. Nem mellőzhető, hogy a jegyzőkönyvben a vállalkozó magánszemély foglalkozása feltüntetésre kerüljön, csak így állapítható meg, hogy milyen nélkülözhetetlen eszközök szükségesek a foglalkozás gyakorlásához. Kiemelt figyelmet igényel a becsérték megállapítása is. Ha ugyanis az nem éri el az adós foglalkozásához nélkülözhetetlen gépjármű lefoglalás alóli mentességéről szóló 13/2001. (X. 10.) IM rendeletben foglalt legalacsonyabb összeget, a gépjármű mentes a foglalás alól. Ha a becsérték a fenti összeget meghaladja, csak a járművet és a törzskönyvét kell lefoglalni.

A vállalkozási tevékenységet végző adós üzemi, illetve üzleti tevékenységéhez szükséges járművének lefoglalásakor a jármű forgalmi engedélyének lefoglalására és beszállításra a járműfoglalást követő hat hónapot követő 15 napon belül kell intézkedni. Üzemi és üzleti járművek azok a járművek, amelyek használatát a vállalkozó adós a könyvvitelében költségként elszámolja, érvényesíti, illetve amelyik az eszköznyilvántartásában szerepel. Azok

⁴⁹ Avt. 7. § 9. pont

a járművek is üzemi és üzleti járművek, amelyeket a jövedelemszerző tevékenysége tárgyát képező árunak, szolgáltatásnak az előállításához vagy értékesítéséhez használ.

A Vht. 89.-96/B. §-ai alapján nem lehet lefoglalni azokat a vagyontárgyakat, amelyeket a törvény a végrehajtás alól mentesít. Idetartozik többek között a mozgásában korlátozott adós gépjárműve, amely a tulajdonos érvényes parkolási igazolványával, vagy az igényléséhez a kormányrendelet szerint meghatározott szakvélemény.

Amikor a lefoglalt járművet az adós a NAV felhívására nem adja át és a jármű az adós lakóhelyén, tartózkodási helyén vagy székhelyén, telephelyén, fióktelepén nem lelhető fel, a NAV végzéssel tárgykörözést rendelhet el.

4.4.4. Ingatlanfoglalás

A NAV ezirányú tevékenységét az ingatlan nyilvántartásra alapozva végzi. Az ingatlan tulajdoni viszonyait közhitelesen csak ez a nyilvántartás tanúsítja. Ingatlan végrehajtásra az egyéb végrehajtási cselekményekkel egyidejűleg, ám akár első végrehajtási cselekményként is sor kerülhet.

A lefoglalt ingatlan csak akkor értékesíthető, ha a kielégítés egyéb végrehajtási cselekmény foganatosításától nem, vagy csak túl hosszú idő múlva térülne meg. Korlátot jelent viszont, hogy a természetes személy és az egyéni vállalkozó adós, illetve a vele együtt élő közeli hozzátartozók lakhatását közvetlenül szolgáló lakóingatlant nem lehet lefoglalni, ha a tartozás összege az 500000 forintot nem haladja meg. Ekkor az ingatlanra jelzálogjogot kell bejegyezni.

Ha a jelzálogjog bejegyzést követően, a végrehajtás más formái nem vezetnek eredményre, a NAV megkereséssel élhet az illetékes Járási Hivatalhoz a jelzálogjog törlése és a végrehajtási jog jelzálogjog ranghelyére történő soron kívüli bejegyzéséért. A Járási Hivatal a végrehajtási jogot soron kívül jegyzi be az ingatlannyilvántartásba, amelyről határozatot hoz. A határozat megküldésre kerül a NAV-nak, az érintett feleknek és egyéb érdekeltnek. Az ingatlan nyilvántartásba történő bejegyzés és a törlés ellenszolgáltatással terhelt abban az esetben, ha a végrehajtási eljárásban a végrehajtással érintett fizetési kötelezettség érvényesítése nem a központi költségvetés vagy a Magyar Állam javára történik.

Az ingatlan lefoglalása, értékesítése mellőzhető, ha az ingatlant terhelő jelzálogjog miatt, az értékesítésből a NAV követelése nem egyenlíthető ki. Az ingatlan lefoglalása nem jelenti annak elidegenítési tilalmát. A lefoglalás hatálya alatt álló ingatlan a végrehajtási joggal terheltlen értékesíthető. Az új tulajdonos, mint dologi adós túrni köteles a követelésnek az ingatlanból való kielégítését, akár annak elárverezését is. Részleges terhelési tilalom keletkezik a lefoglalt ingatlanon. Azon ugyanis további jogokat szerezni, jelzálogjogot alapítani csupán a

végrehajtási jog jogosultjának engedélyével lehet. További feltétel, hogy az a végrehajtás jogosultjának jogát nem sértheti, következésképpen a végrehajtás célját nem akadályozhatja meg. Az a követelés, amely bejegyeztetett jelzálogjoggal került biztosításra, kielégítési elsőbbséget élvez a végrehajtási joggal érintett követelésekkel szemben. Ezért a NAV végrehajtási jogának bejegyzését követően, jelzálogjog bejegyzéséhez nem adja hozzájárulását.

Az értékesítésre kerülő ingatlan forgalmiértékének megállapítása a NAV megkeresésére a helyi önkormányzat jegyzője által kiállított és rendelkezésre bocsátott adó- és értékbizonyítvány⁵⁰ alapján történik, amely az önkormányzat nyilvántartása alapján kerül kibocsátásra. Az abban rögzített adatokat, ellenkező bizonyításáig mindenki valósnak köteles elfogadni.

Az ingatlan becsértékét, az adó- és értékbizonyítványon az ingatlan forgalmi értékeként rögzített érték adja, amely szerepel az értékbizonyítvány megfelelő rovatában „Az ingatlan fekvése szerint illetékes települési önkormányzat jegyzője által kiállított adó- és értékbizonyítvány tartalmazza az ingatlan és az ingatlanszerzők (tulajdonosok) adatait, az érték megállapításánál figyelembe vett tényezőket, továbbá az ingatlannak az adott időpontban fennálló forgalmi értékét.”⁵¹

Az ingatlan forgalmi értéke alatt, „az a pénzben kifejezett érték, amely a vagyontárgy eladása esetén az illetékkötelezettség keletkezésekor volt állapotában – a vagyontárgyat terhelő adósságok, továbbá az ingatlanon a vagyonszerző javára az elidegenítéskor megszűnő bérleti jog figyelembevétele nélkül – árként általában elérhető...”⁵²

Az Avt. alapján adóügynek „az adóval és az e törvényben meghatározott esetben a költségvetési támogatással összefüggő ügy”⁵³ minősül. Ebből következik, hogy bár az adó- és értékbizonyítvány kibocsátása a jegyző feladatkörébe tartozó feladat, az még sem minősül adóügynek. Ennek oka, hogy a bizonyítvány kibocsátása és az abban rögzített adatok nincsenek hatással az adókötelezettség teljesítésére. Következésképpen, az eljárásra az Ákr. rendelkezései alkalmazandók és nem az Art. szabályai.

A NAV az adó- és értékbizonyítványon rögzített adatokat végrehajtói útján helyszíni eljárás, szemle keretében ellenőrzi. Ez minden esetben megtörténik, figyelemmel arra, hogy az ott rögzített érték kihatással van az ingatlan becsértékre. Összehasonlításra kerülnek az okmányon szereplő adatok a helyszínen tapasztalt körülményekkel. Az eljárás megállapításai

⁵⁰ 1991. évi XX. törvény a helyi önkormányzatok és szerveik, a köztársasági megbízottak, valamint egyes centrális alárendeltségű szervek feladat- és hatásköreiről 140. § (2) bekezdés d) pont

⁵¹ Itv.101. §

⁵² Itv.102. (1) bek. e) pont

⁵³ Avt. 7. § 7. pont

jegyzőkönyvben kerülnek rögzítésre. Ezek a megállapítások kihathatnak az ingatlan megállapított becsértékére is. A megküldött adó- és értékbizonyítványok és a hozzájuk kapcsolódó helyszíni eljárás megállapításait rögzítő jegyzőkönyvek megküldésre kerülnek az illetékes adó- és vámigazgatóság illeték osztálya számára, ahol a nyilvántartásokban rögzített ingatlan adatok – amelyekben azok értéke is szerepel – összehasonlításra kerülnek az okmányokon rögzített adatokkal. Ezen adatok és okmányok figyelembevételével kerül meghatározásra és közlésre az ingatlan becsértéke a felek számára, és azok számára, akiknek az ingatlanra az ingatlan-nyilvántartásban bejegyzett joguk van (adós, az árverést lefolytató adóhatóság, megkeresésre folyó végrehajtás esetén a behajtást kérő, a behajtást kérő hatóság).

Érdekfeszítő kérdés, hogy az adó- és értékbizonyítvány készítését miért nem ingatlanszakértők végzik. Az ingatlanszakértők azok a személyek, akik szaktudással és jártassággal bírnak az ingatlanok tulajdonságai és a piaci mozgások terén. A helyes érték meghatározásához elengedhetetlen az ingatlan állapotfelmérése, ami hozzáértést és gyakorlatot igénylő feladat. Álláspontom szerint az értékbecslésre szakosodott szakember képes olyan korrekt értékmeghatározásra, amely biztosítja az értékmeghatározás tényszerűségét. Több esetben, például a bekerített területek, vagy a zárt udvarral rendelkező ingatlanok esetében - ahová nem lehet bejutni -, önmagában az adatgyűjtés is nehézkes feladat, nem beszélve az ingatlan felmérés nehézségéről, az értékmeghatározás lehetőségéről. Sajnálatos, hogy az adó- és értékbizonyítványt önkormányzatok ügyintézői az irodából, a rendelkezésükre álló adatok alapján készítik el.

Véleményem szerint célravezetőbb, hatékonyabb és valóságosabb volna, ha az adó- és értékbizonyítványok kiállítását szakirányú végzettséggel rendelkező ingatlanszakértők készítenék. Mivel jelen állás szerint ez nem így történik, indokoltnak tartom vagy a jogszabálmódosítás lehetőségét, vagy egy olyan közös platform, adatbázis létrehozását, amely megfelelő autentikációt követően, hozzáférést biztosít az érintett adatokhoz (műszaki adatok, elhelyezkedés, közművesítettség foka, településszerkezet, tömegközlekedés lehetősége, távolsága, építmény falazata, alapjának anyaga, a tetőhéjazata stb.) az e feladatokat ellátó adminisztráció számára. Ezáltal az önkormányzatok munkatársai is valóságosabb értékmeghatározásra lennének képesek.

4.5. Helyszíni ingófoglalás

A NAV a helyszíni ingófoglalást ütemezi, az erre szolgáló rendszerében előre programozza. Kiemelten kezeli azokat az ügyeket, amelyekben ideiglenes biztosítási intézkedés vagy biztosítási intézkedés kerül elrendelésre, és azokat a kiemelt súlyú ügyeket, amelyeket a

NAV KI vagy az igazgatóság vezetője ekként határoz meg. Az eljárásokhoz kapcsolódó dokumentumok és az útvonal lista a végrehajtók számára a tárgynapon, az intézkedések megkezdése előtt kerülnek átadásra. A végrehajtó köteles előzetesen felkészülni a NAV nyilvántartásaiból elérhető adatok alapján az adós vagyonaára vonatkozóan.

A helyszíni eljárást legalább két főből álló kijáró egység végzi. A végrehajtónak joga van az adós vagyontárgyainak, gazdálkodásával kapcsolatos iratainak, lakásának, egyéb helyiségének, valamint a be nem jelentett telephelyének átvizsgálására. A végrehajtónak az adós helyiségeibe való belépésre nem csak az adós jelenlétében és közreműködése mellett van joga. A lezárt lakást, egyéb helyiségeket, valamint az adós bútort, más ingóságát is felnyitathatja. A zár felnyitása szakember, lakatos igénybevételével történik. Elegendő, ha az adós nagykorú családtagja jelen van, ennek hiányában az eljárásban tanút kell alkalmazni.

A végrehajtó nem csak az adós ingatlanában, hanem közterületen is alkalmazhat helyszíni kényszercselekményt, ha erre szükség van az adós tulajdonában lévő vagyontárgy lefoglalásához, vagy a már lefoglalt vagyontárgy elszállításához. A lakás vagy helyiség felnyitása szükségszerűen a zár, lakat rongálásával és ennek következtében cseréjével járhat. A cseréről a végrehajtó gondoskodik, a zár, lakat kulcsát a legközelebbi rendőrkapitányságon kell leadnia, annak érdekében, hogy azt az adós átvehesse.

Ha a végrehajtási eljárás során az adózó vagy jelenlévő más személy az eljárás eredményességét a végrehajtó veszélyeztetésével, fenyegetésével akadályozza, vagy megkísérli az eljárást megghiúsítani, a végrehajtó rendőri intézkedést kezdeményezhet, vagy a NAV hivatásos állományú tagjával az eljárás zavartalan lefolytatását biztosíthatja.

Végrehajtási cselekmények munkanapokon, reggel 6 óra és este 22 óra között foganatosíthatók. A 22 óra előtt megkezdett, de be nem fejezett végrehajtás 22 óra után is folytatható. A végrehajtó az eljáró NAV igazgatóság vezetőjének írásbeli engedélye alapján, az előbbieken túl is, bármikor foganatosíthat végrehajtási cselekményt. Ha az adózó üzemi, illetve üzleti tevékenysége részben vagy egészben kívül esik a fent megjelölt időtartamon, akkor a NAV a végrehajtási cselekményeket az adós üzemi, üzleti tevékenységének ideje alatt, külön engedély nélkül elvégezheti. A végrehajtó által alkalmazható kényszercselekmények az adós személye ellen nem irányulhatnak, ruházátátvizsgálásnak nincs helye. Az adós testén vagy ruházatában lévő vagyontárgyak birtokbavételére nincs lehetőség.

Az eljárás a végrehajtó szolgálati igazolványának bemutatásával, az eljárás tárgyának, céljának rövid ismertetésével, az adós, illetve a helyszínen tartózkodó személyek azonosításával kezdődik. Biztosítani kell, hogy a cselekmény eredményeként tudomására jutott, a végrehajtási eljárás lefolytatásával nem összefüggő, az ott élő természetes

személyekhez kapcsolódó információk illetéktelen személyek részére ne váljanak hozzáférhetővé. Ez azonban nem korlátozza az eljárás eredményes lefolytatásában, a jelenlévők személyazonosságának ellenőrzésében, helyiségek és ingóságok átkutatásában. A végrehajtó az eljárási cselekményről a jegyzőkönyvön kívül minden esetben fényképfelvételt, szükség esetén kép- és hangfelvételt készít. A végrehajtó az adóst a vagyontárgyait terhelő zálogjogról helyszíni eljárás keretében köteles nyilatkoztatni.

A végrehajtónak a foglalást megelőzően meg kell vizsgálnia és a foglalási jegyzőkönyvben rögzítenie kell, hogy a foglalásnál a jelenlevők milyen minőségben vannak jelen. Ezt minden olyan hatósági igazolvány igazolja, amely tartalmazza a személyazonosításhoz szükséges adatokat, például személyi igazolvány, útlevél, vezetői engedély. Más jelen lévő, ismert személyazonosságú személy közlése is elfogadható igazolásként.

Az ingófoglalás előtt, a végrehajtó köteles felhívni az adóst tartozása megfizetésére. Ha a felhívás részben vagy egészében eredménytelen marad, úgy a fennmaradó tartozás erejéig a végrehajtó lefolytatja az eljárást. A foglalás hatálya az ingóság foglalási jegyzőkönyvben történő összeírásával áll be, és a jegyzőkönyv a szabályos lezárásával válik joghatályos közokirattá.

A végrehajtónak a foglalást mindaddig folytatnia kell, amíg a követelés nincs teljesen fedezve. A vagyontárgyak foglalásának sorrendjét a végrehajtó határozza meg, abba sem az adósnak, sem pedig a végrehajtást kérőnek nincs beleszólása.

Nem minősül túlfoglalásnak, ha a lefoglalt ingóság becsértéke a követelés háromszorosát nem haladja meg. Ha csak egy lefoglalható vagyontárggyal rendelkezik az adós, a követelés háromszorosának megfelelő foglalási értékhatárra nem kell figyelemmel lenni. A végrehajtó, azon vagyontárgyakat, amelyek állapotából, elavultságából egyértelműen következtetni lehet az értékesítés várható eredménytelenségére, nem foglalja le.

Az ingóságon a foglalás elidegenítési és terhelési tilalmat keletkeztet. A lefoglalt ingóság elhasználása, elzálogosítása, elidegenítése, megsemmisítése vagy a végrehajtás alól más módon történő elvonása polgári jogi oldalról semmisséget, büntetőjogi oldalról pedig zártörés bűncselekményt eredményez.

Végrehajtás alá vonni csak az adós tulajdonát képező ingóságokat lehet. A mentességi szabályokra figyelemmel, minden olyan ingóság foglalás alá vonható, ami az adós birtokában van. Ez alól kivételt képez az az ingóság, amelyről minden kétséget kizáróan megállapítható, hogy az harmadik személy tulajdonát képezi. Minden olyan ingóság lefoglalható, ami harmadik személy birtokában van ugyan, ám valószínűsíthető, hogy az, az adós tulajdona. A

végrehajtónak a tulajdonjog kérdésében a foglaláskor kell döntenie, ezért, ha a foglalásnál az érintett harmadik személy nincs jelen, és az adós sem tudja bemutatni azokat az okiratokat, amelyek a harmadik személy tulajdonjogát igazolják, a kérdéses ingóságokat a végrehajtó lefoglalja. A végrehajtó lefoglalhatja az adós által fuvarozónak átadott dolgokat is, amíg azt a címzettnek át nem adják. Ha kétséget kizáró módon megállapítható, hogy az ingóság harmadikszemély tulajdonát képezi, az igazoló okiratról a végrehajtó fényképfelvételt készít, s ennek tényét fel kell tüntetni a jegyzőkönyvben is. Ha az adós tulajdonában álló ingóság valószínűsíthetően harmadik személy birtokában van, és a végrehajtó felhívására a harmadik személy ezt elismerte, a végrehajtó a harmadik félnél az ingóságot az általános szabályok szerint a helyszínen lefoglalja.

Gazdálkodó adóssal szemben folytatott végrehajtási eljárásban, a be nem jelentett telephelyen is lefolytatható helyszíni eljárás, ha adat merül fel arra vonatkozóan, hogy ott az adós vagyontárgya fellelhető. Bár a végrehajtónak a foglalás során kell döntenie arról, hogy a felkutatott ingóságról vélelmezett-e, hogy az az adós tulajdona, a végrehajtónak nem kötelezettsége, hogy bizonyítási eljárást folytasson le. Ha nincs jelen olyan harmadik személy, aki bizonyítani tudná a tulajdonjogát, és az adós sem tud bemutatni olyan okiratot, amely a harmadik személy tulajdonjogát igazolná, az ingóságot le kell foglalni.

A közös tulajdonban álló ingóságok lefoglalásának lehetőségét a Vht. nem tiltja, ám a közös tulajdonban álló, fizikailag oszthatatlan ingóságok végrehajtás alá vonása csak abban az esetben indokolt, ha jelentős értéket képviselnek, vagy, ha az adós nem rendelkezik más, végrehajtás alá vonható vagyontárggyal. A házastársak esetében, az életközösség idején szerzett vagyon oszthatatlan közös tulajdonba kerül, végrehajtás esetén, bármelyik fél ellen külön vezetett végrehajtás során le lehet foglalni a közös vagyonhoz tartozó ingóságokat. Kivételt képez, ha az a házastárs, aki ellen a végrehajtás nem irányul, kétséget kizáróan igazolja, hogy az adott vagyontárgy az ő különvagyonához tartozik, az nem része a házastársi vagyontársaságnak. A nyilvántartás szerint az adós házastársa tulajdonában álló jármű, a különvagyon jellegének igazolása hiányában lefoglalható. A különvagyon különösen olyan házassági vagyoni szerződés bemutatása esetén fogadható el, amely alapján a helyszínen egyértelműen kizárható az adós tulajdonjoga.

Az eljárás gyors lefolytatása érdekében a lefoglalt ingóságot, az adós költségén, a foglalást követően haladéktalanul el kell szállítani. Ha az eljárás szempontjából indokolt, vagy az adós körülményeire tekintettel méltányolható, a végrehajtó a lefoglalt vagyontárgyat az adós őrzetében hagyhatja, aki azt az állaga megóvása mellett használhatja. Ez esetben a végrehajtó

figyelmezteti az adóst, hogy a lefoglalt vagyontárgyon elidegenítési tilalom van, végrehajtás alóli elvonása zártörés büncselekménynek minősül.

Ha valószínűsíthető, hogy az adós a lefoglalt ingóságot nem őrzi meg, azt a végrehajtó a megőrzésre alkalmas tárolóban vagy külön helyiségben helyezi el, zár alá veszi. A helyiséget a végrehajtó lezárja, lepecsételi, és ezt rögzíti a foglalási jegyzőkönyvben. Lehetősége van arra is, hogy zárgondnokot jelöljön ki. Erre akkor kerülhet sor, ha az adós a megőrzésre nem vállalkozott, hosszabb ideig távol van, vagy az eljárás eredményessége szempontjából indokolt és a zár alá vétel nem lehetséges. Ekkor a jegyzőkönyv a zárgondnok várható díjigényét is tartalmazza. A tanú és a zárgondnok kérelmére, lakóhelyük nem kerül feltüntetésre a jegyzőkönyvben, az külön íven kerül feljegyzésre, az iratok között zárt borítékban elhelyezésre.

Készpénz esetén a végrehajtó a lefoglalt készpénzt a foglalási jegyzőkönyvben címletenként külön sorban, darabszám és összérték megállapításával összesíti. Nincs akadálya annak, hogy ugyanazon jegyzőkönyvben készpénz és egyéb ingóság lefoglalására is sor kerüljön. A végrehajtó a pénz átvételéről nyugtát állít ki, melynek tényét a foglalási jegyzőkönyvben rögzíti.

Külföldi fizetőeszköz lefoglalása esetén, azt a végrehajtónak a pénzügyi vállalkozásnál át kell váltania forintra, majd azt a végrehajtói letéti számlára kell befizetnie. A vételi bizonylatot a foglalási jegyzőkönyvhöz csatolni kell. A külföldi készpénz átváltásával járó költség végrehajtási költségnek minősül.

Nemesfémek foglalása esetén, a végrehajtó becsérték megállapítása nélkül, méret, súly, szín, alak megjelölésével, nemesfémnek látszó rúd/tömb megnevezéssel írja össze a foglalási jegyzőkönyvbe az ingóságot. A becsérték megállapítása iránt soron kívül intézkedni kell. A becsértéket szakértő becsüs adja meg. A szakértő által adott becsértéket a végrehajtó általános jegyzőkönyvben rögzíti, amit az adós részére kézbesít. A nemesfém az értékesítésig az igazgatóság páncélszekrényében kerül elhelyezésre.

A nemesfémből, drágakőből készült tárgy felkutatása esetén a végrehajtó a fentiek szerint jár el, azzal, hogy az ingóságot az értékesítésig a foglalást követő 24 órán belül az illetékes törvényszéknél letétbe kell helyezni. Az ingóságot lezárt, lepecsételt dobozban kell átadni, a foglalási jegyzőkönyv másolatával. Az átadásról, átvételről általános jegyzőkönyvet kell felvenni.

Materializált értékpapír lefoglalása esetén a végrehajtó a fentiek szerint jár el, azzal, hogy a becsértéket a foglalást követően, a hivatali helyiségben, a várható hozam, árfolyam alapján, szükség esetén szakértő közreműködésével állapítja meg.

Ha a lefoglalt ingóságról feltételezhető, hogy a védett kulturális javak körébe tartozik, a végrehajtó a jegyzőkönyv egy példányát haladéktalanul továbbítja a kulturális örökségvédelmi hatóságnak. Az ingóság értékesítése felől a válasz megérkezéséig nem lehet intézkedni. Ha bebizonyosodik, hogy az ingóság a védett kulturális javak körébe tartozik, soron kívül fel kell oldani a foglalás alól, figyelemmel arra, hogy ekként végrehajtás alól mentes dolognak minősül.

A Vht. rögzíti a végrehajtás alól mentes vagyontárgyakat⁵⁴. Ezek végrehajtás alá vonása akkor is törvénysértő, ha az adós kifejezett kérése, hogy az ingóságot a végrehajtó foglalja le. Ha a törvény vagylagos mentességről rendelkezik, a foglalásnál jelenlévő adós joga annak meghatározása, hogy a mentesség melyik vagyontárgyra terjedjen ki.

A végrehajtási eljárásról a helyszínen kell jegyzőkönyvet felvenni, főszabályként az eljárási cselekménnyel egy időben. A foglalási jegyzőkönyv másolatát a foglaláskor kell átadni a jelen levő adósnak. Ha az adós a jegyzőkönyv átvételét megtagadja, ezt a tényt rögzíteni kell a jegyzőkönyvben, a jegyzőkönyv azonban ezzel kézbesítettnek tekintendő. Ha a végrehajtási eljárásra az adós távollétében került sor, a foglalási jegyzőkönyv másolatát az adós számára kell kézbesíteni az Avt. szabályai szerint. A foglalási jegyzőkönyv másolatát a végrehajtást kérő számára is kézbesíteni kell.

A végrehajtó az ingóságok összeírásakor mellőzi a kizárólag adós által rendelkezésre bocsátott leltár vagy eszköznyilvántartás alapján fogantatosított ingófoglalást, ám a nyilvántartásról másolatot vagy fényképfelvételt készít. Nem nélkülözhető a vagyontárgy helyszínen történő megtekintése, műszaki állapotának vizsgálata és azoknak beazonosítható módon történő összeírása a foglalási jegyzőkönyvben. Utalni kell a foglalásba vett vagyontárgy állapotára, korára is.

A végrehajtó, az eljáráseredményét rögzítő jegyzőkönyvben felhívja a figyelmet arra is, hogy amennyiben az érintett a becsértékkel nem ért egyet, a foglalási jegyzőkönyv kézbesítésétől számított 8 napon belül kérheti szakértő becsüs alkalmazását, melynek költségeit előlegezni és viselni köteles.⁵⁵

A végrehajtó, az általa készített jegyzőkönyvben figyelmezteti az adóst, hogy a lefoglalt ingóságot az elszállításig rendeltetésszerűen továbbra is használhatja. Arról is, hogy a lefoglalt vagyontárgyat köteles gondosan megőrizni, illetve, hogy aki a hatósági eljárás során lefoglalt, zárolt vagy zár alá vett dolgot a végrehajtás alól elvonja, büntettet követ el.

⁵⁴ Vht. 89.-96/B. §

⁵⁵ A Vht. 34. § (2) bekezdése és 97. § (3) bekezdése alapján

Előfordulnak olyan esetek, amikor az eljárás helyszínén nem lelhető fel olyan ingóság, amely a végrehajtási eljárás keretében lefoglalásra kerülhetne. Ennek több oka lehet, ilyen például a romatelepek szegregátumaiban tapasztalható mélyszegénység, a közjegyzőnél regisztrált házassági vagyonszerződés, de a fehérgalléros bűnözői körökben tapasztalható vagyontalanság, a gazdálkodószervezetek esetében tapasztalható szerződéses jogviszonyok eredményeképpen előálló vagyontalanság. Ebben az esetben úgynevezett „Foglalási jegyzőkönyv lefoglalható vagyon hiányában” jegyzőkönyvet vesz fel a végrehajtó.

Minden esetben, amikor a helyszíni eljárás során nem kerül sor vagyontárgy lefoglalására, vagy annak megkísérlésére, úgynevezett általános jegyzőkönyvet kell felvenni.

Név, szám, elírás, vagy számítási hiba esetén, a NAV a hibát kijavítja, amennyiben az nem hat ki az ügy érdemére. Ha abból jogszabály által előírt kötelező tartalmi elem hiányzik, a NAV a jegyzőkönyvet kiegészíti. A kijavítást, kiegészítést a NAV jegyzőkönyvvel teljesíti.

4.5.1. Fedezetcsere

Az árverés kitűzése előtt, az adós előterjesztett kérelmére és méltánylást érdemlő körülményeire figyelemmel, a NAV a lefoglalt ingó vagyontárgyat feloldja a foglalás alól.⁵⁶ Erre akkor kerül sor, ha a tartozás megtérülése a feloldást követően is biztosított. A vagyontárgy feloldására és a felajánlott vagyontárgy lefoglalására egyidejűleg kerül sor.

„Nincs helye ingatlan-végrehajtásnak a természetes személy és az egyéni vállalkozó adós, valamint a vele együtt élő közeli hozzátartozók lakhatását közvetlenül szolgáló lakóingatlan esetén, ha a tartozás összege az 500 ezer forintot nem haladja meg.”⁵⁷ Ha a természetes személy, egyéni vállalkozó és a vele együtt élő közeli hozzátartozó lakhatását közvetlenül szolgáló lakóingatlan a fedezetcsere tárgya, és a tartozás összege nem haladja meg az 500000 forintot, a lakóingatlanra jelzálogjogot kell bejegyezni. Ha a feltételek nem állnak fenn, az ingatlanra végrehajtási jogot kell bejegyezni.

A fedezetcsere az eljárás szünetelése és felfüggesztése alatt is sor kerülhet. Az adós kérelmére, intézkedni lehet a lefoglalt ingóság értékesítése iránt. Más tulajdonában álló vagyontárgy is felajánlható, ha a harmadik személy írásban nyilatkozik, hogy a felajánlott vagyontárgy a tulajdonában áll, arról, hogy arra más igényt tart-e, végül, hogy hozzájárulását adja ahhoz, hogy abból a végrehajtási eljárásban az adóhatóság követelése kielégítésre kerüljön. A felajánlott ingóságot a helyszínen meg kell tekinteni, fényképfelvételeket kell készíteni és meg kell állapítani annak becsértékét. A kérelmet a követelés kezelési referens végzésben

⁵⁶ Avt. 50. §

⁵⁷ Avt. 52. § (1) bekezdés

bírálja el. A jogszabályi feltételek fennállása esetén az eljáró szervezeti egységnek nincs további mérlegelési jogköre, köteles helyt adó döntést hozni.

4.6. A végrehajtási költség

A végrehajtási eljárások során költségek merülnek fel, melyek az adóst terhelik. Költség minden olyan kiadás, amely a tartozás beszedésével összefüggésben keletkezett. Végrehajtási költségként költségminimum, költségátalány és készkiadás állapítható meg.

A NAV a végrehajtási költséget végzésben írja elő, mely ellen fellebbezésnek van helye. A költségátalány és a költségminimum felszámításáról, döntés kibocsátása nélkül, nyolc napon belül értesíti az adóst a NAV, mely ellen az adós végrehajtási kifogással élhet.

Készkiadás minden olyan számlával igazolt, és a jogszabályok által előírható költség, ami a végrehajtással kapcsolatban ténylegesen és számszerűsíthetően felmerült. A NAV-ot a végrehajtásért 5000 forint költségátalány illeti meg. Költségminimumnak azt az összeget kell tekinteni, amit az ingó és ingatlan végrehajtáskor kell megfizetni, függetlenül a felmerült költség tényleges összegétől. Alapösszege 5000 forint, amelyet az azonos helyszínen egyidejűleg fogatosított vagy megkísérelt több ingófogaláskor egyetlen alkalommal, míg a nyilvántartáson alapuló ingó és ingatlanfogaláskor foglalásonként külön-külön kell felszámítani.

A meghatározott cselekmények végrehajtása során, az önkéntes teljesítésre történő előzetes felszólítás után, helyszíni eljárásonként 10000 forint végrehajtási költségátalány terheli az adóst. Ha a meghatározott cselekmény végrehajtása halaszthatatlan⁵⁸, és emiatt mellőzik az előzetes felszólítást, a költségátalány a helyszíni eljárásért felszólítás hiányában is felszámítandó.

4.7. Az ideiglenes biztosítási intézkedés és a biztosítási intézkedés

Gyakran szinonim fogalomként kerül említésre az ideiglenes biztosítási intézkedés és a biztosítási intézkedés fogalma. Lényegi különbség, hogy az ideiglenes biztosítási intézkedésre az érdemi döntés kibocsátása előtt, az okot adó körülményről való tudomásszerzéstől számított öt napon belül, a biztosítási intézkedésre, más néven pénzkövetelés biztosítására pedig a hatóság által kibocsátott érdemi döntést követően kerül sor.

Az intézkedések célja, hogy a NAV döntésének véglegessé válását megelőzően, biztosítsa a későbbi követelést. A törvény rendelkezései alapján⁵⁹ amikor valószínűsíthető, hogy a követelés későbbi kielégítése veszélyben van, a NAV biztosítási intézkedéseként

⁵⁸ Avt. 122. § (6) bekezdés b) pont.

⁵⁹ Air. 82. §

végzéssel rendeli el a pénzkövetelés biztosítását. Az elrendelésére a még nem végrehajtható határozatban rögzített megállapítás biztosítása érdekében van szükség, ha az adózónak van végrehajtható vagyontárgya.

Az elrendelés mind két esetben végzéssel történik. Az elrendelő végzések ellen benyújtott jogorvoslati kérelemnek a döntés végrehajthatóságára halasztó hatálya nincs. Az ideiglenes biztosítási intézkedés és a biztosítási intézkedés megszüntetése nem érinti az annak hatálya alatt fogatosított cselekményeket.⁶⁰ Az intézkedések fogatosításának hatálya fennáll a kielégítési végrehajtás beálltaig, a keretében végzett intézkedéseket nem kell megismételni.

Az ideiglenes biztosítási intézkedést elrendelő végzést vagy a pénzkövetelés biztosítását elrendelő végzést és a fizetési kötelezettséget előíró határozatot a végrehajtó személyesen adja át az adósnak. Elektronikus kapcsolattartásra kötelezett adózó esetében a határozat elektronikus kézbesítése is megtörténik. A végrehajtó helyszínen felhívja az adóst, hogy a biztosítandó összeget fizesse meg. Ha az adós a felhívásnak nem tesz eleget, a végrehajtó a követelés összegéig, a fedezetet nyújtó vagyontárgyakat haladéktalanul lefoglalja. Ezt követően adminisztratív végrehajtási eljárás keretében az általános szabályok szerint kerül sor vagyoni jellegű kényszer-cselekmény fogatosítására, inkasszó elrendelésére azonban nincs lehetőség.

4.8. Mögöttes felelősség

E felelősségi alakzat akkor kerül alkalmazásra, ha van olyan személy, aki a tartozásért helytállni köteles, és annak megfizetésére megfelelő vagyoni fedezettel rendelkezik. Ekkor a NAV határozattal kötelezi őt a tartozás megfizetésére. Vizsgálat tárgya, hogy a helytállni köteles személyt korlátozott, vagy korlátlan felelősség terheli-e, mint ahogy az is, hogy a tartozásért egy vagy több személy köteles-e helytállni. Egyetemleges kötelezettség esetében minden kötelezett a teljes tartozással tartozik mindaddig, amíg azt meg nem fizették. Példán keresztül szemléltetve a jogintézményt, ha a NAV az adóst megillető munkabért, a hitelintézetnél kezelt összeget, illetőleg követelést vonja végrehajtás alá, és a munkáltató, a kifizető, a hitelintézet a levonást, átutalást, megfizetést elmulasztja, vagy nem a jogszabályban előírtaknak megfelelően teljesíti, a NAV határozattal kötelezi a végrehajtással érintett tartozás megfizetésére. Ha a kötelezett a döntésben foglaltaknak nem tesz eleget, a fizetési határidő lejártát követően, az adóvégrehajtási szabályok szerint, a NAV intézkedik a tartozás behajtása iránt. Példaként említhető az az eset is, amikor az árverés során, a nyertes nem tesz eleget készpénzfizetési kötelezettségének. Ebben az esetben, amennyiben a ki nem fizetett ingóságot

⁶⁰ Air. 83. §

alacsonyabb áron vásárolták meg, mint a nyertes ajánlat, a fizetési kötelezettségét elmulasztó személy határozattal kötelezhető a vételár különbözet megfizetésére.

4.9. Az értékesítésre vonatkozó általános és speciális szabályok

A végrehajtási eljárásban lefoglalt vagyontárgyakat a végrehajtó vagy elektronikus árverésen, vagy hagyományos árverésen, vagy árverésen kívüli eladással, vagy törvényben meghatározott ingóságokat speciális értékesítési szabályok alapján értékesíti. Elsődleges értékesítési forma az elektronikus árverés.

A végrehajtó az értékesítésről a foglalást követő harminc nap elteltével, nyolc napon belül intézkedik. Ha a foglalástól számított nyolc napon belül igénypert indítanak, az igényelt vagyontárgyat az igényper jogerős befejezése után lehet értékesíteni. Az értékesítés a foglalástól számított három hónapon belül olyan időpontban történhet, amely a helyi körülmények között a legcélszerűbb.

A NAV hagyományos árverés keretében értékesíti azokat a vagyontárgyakat, amelyek helyhez kötöttek, nem szállíthatóak, vagy szétszerelése speciális szakértelmet igényel, és azokat a vagyontárgyakat is, amelyek tárolása különleges körülmények biztosítását igénylik. Hagyományos árverés keretében kerül értékesítésre az a vagyontárgy is, amelynek beszállítási költsége nem áll arányban a vagyontárgy értékével és nincs mód zárgondnok kirendelésére, és akkor is, ha élő állat kerül kalapács alá.

4.9.1. Romlandó dolog értékesítése

A romlandó és közeli lejáratú termékek foglalására és értékesítésére speciális szabályok érvényesek. Romlandó dolognak nem csak az élelmiszer minősülhet, hanem minden olyan ingóság, amelynek értéke, ha az árverésre az általános szabályok szerint kerülne sor, jelentősen romlana, felhasználhatósági ideje lejárna, annyira elavulna, hogy értékesíthetetlenné válna, vagy jóval az eredeti becsérték alatt lehetne értékesíteni. Ilyen ingóságok például a kozmetikai szerek, a műszaki cikkek, divatcikkek stb.

A végrehajtó nem foglalja le azokat a romlandó dolgokat, amelyeknek a fogyaszthatósági, minőségmegőrzési vagy felhasználhatósági ideje lejárt. A romlandó dolog a végrehajtási eljárás szünetelésének, felfüggesztésének hatálya alatt is értékesíthető. Ha az adós kéri, és kijelöli az árverésivevőt, a végrehajtó a romlandó dolgot árverésen kívül, árverési vétel hatályával becsértéken értékesíti.⁶¹ Ha ez nem lehetséges, lehetőleg a romlandó dolgot a

⁶¹ Vht. 90.-96. §.

foglalás helyén tartott árverésen kell értékesíteni. Ha erre nincs lehetőség, vagy az árverés sikertelen volt, akkor a romlandó dolgot elektronikus árverésen kell értékesíteni.

4.9.2. Üzletrész értékesítése

Üzletrészt árverésen vagy elektronikusárverésen vagy árverésen kívül lehet értékesíteni, ha ahhoz az előárverezésre jogosult hozzájárulását adta. A tag üzletrészenek értékesítése során a többi tagot, társaságot vagy a taggyűlés által kijelölt személyt elővásárlási jog illeti meg. Az elővásárlásra jogosultak e jogukat az árverés lezártáig, a végrehajtóhoz intézett nyilatkozattal gyakorolhatják. Az üzletrész sikeres árverezését követően, az árverési jegyzőkönyv másolati példánya az üzletrész tulajdonosában beállt változás bejegyzése és cégnyilvántartásba történő bevezetése érdekében megküldésre kerül a gazdasági társaságnak, elektronikus úton pedig a cégbíróságnak.

4.9.3. Materializált és dematerializált értékpapír értékesítése

A korlátozás nélkül forgalomba hozható értékpapírok árverési értékesítésére csak akkor kerülhet sor, ha korábban a végrehajtó a bizományosi értékesítést megkísérelte, ám az nem vezetett eredményre és ezt követően azt a kibocsátó sem vásárolta vissza. A korlátozottan forgalomképes értékpapírok árverése a végrehajtást kérő kérelmére, a végrehajtást folytató hatóság döntése alapján kerülhet sor. Ilyen kérelem, vagy ilyen döntés hiányában az értékesítéssel befektetési szolgáltatót kell megbízni.

4.9.4. Gépjármű értékesítése

Gépjármű értékesítésekor, a végrehajtó figyelemmel van a vállalkozási tevékenységet végző adózó üzemi, üzleti tevékenységéhez szükséges gépjárművére vonatkozó szabályokra, a foglalási és az értékesítési korlátra. Természetes személy esetében a foglalkozásának gyakorlásához nélkülözhetetlen gépjármű árverés útján történő értékesítése során befolyt vételárból, a végrehajtási költségek levonását követően az adósságot illeti az Igazságügyi rendeletben meghatározott összeg. A tartozások törlesztésére is csak az adósságot megillető összeg feletti vételárhányad fordítható.

4.9.5. Ingatlan értékesítése

Az ingatlan értékesítésére a Vht. szabályait is kell alkalmazni.⁶² Fennáll a lehetősége annak is, hogy az ingatlan árverésen vagy árverésen kívül kerüljön értékesítésre, ha a

⁶² Vht. 138/C. §, 139. §

végrehajtási jog bejegyzéséről szóló határozat kézhezvételétől számított 45 nap, vagy az ingatlan fekvése szerinti jegyző tájékoztatásának kézbesítésétől számított 60 nap eltelt.

Az adós lakhatását közvetlenül szolgáló ingatlan csak akkor értékesíthető, ha a végrehajtás más formái nem vezettek eredményre és az ingatlan mérete nem haladja meg a méltányolható lakásigény mértékét.⁶³ A NAV az ingatlant a végrehajtási jog bejegyzéséről szóló határozat kézhezvételétől számított 3 hónapon belül, a helyi körülmények között a legcélszerűbb időpontban köteles értékesíteni.

Az ingatlant beköltözhető állapotban kell értékesíteni. Lakottan értékesíthető az ingatlan, ha abban a végrehajtási eljárás megindulását megelőzően kötött, érvényes bérleti szerződés alapján bérelő lakik, abban hasznélvező lakik, kivéve, ha a hasznélvezeti jogot a végrehajtási eljárás megindulását követően szerződéssel létesítették, függetlenül attól, hogy e jog az ingatlan nyilvántartásba be van-e jegyezve, ha az osztatlan közös tulajdonban levő ingatlanban a nem adós tulajdonostárs lakik, illetve, ha abban az adós egyenesági felmenője lakik, és lakóhelye a végrehajtási eljárás megindítását megelőző hat hónapban is ebben volt, valamint az ingatlan tulajdonjogát az adós tőle ingyenesen szerezte.

Közös tulajdon esetén, az adós tulajdoni hányadát is beköltözhetően kell értékesíteni. Erre akkor kerülhet sor, ha a tulajdonostársak megállapodása vagy a bíróság határozata alapján, az adós a nem adós tulajdonostárs által használt ingatlantól vagy épületrésztől elkülönített módon használható ingatlan vagy épületrész használatára rendelkezik jogosultsággal.

A NAV az értékesített ingatlan elhagyására az adós számára maximum az árverés időpontjától számított hat hónapra halasztást engedélyezhet. Feltétel, ha ezt az adós az árverési hirdetmény közlésétől számított 15 napon belül kérte. A NAV intézkedik az ingatlan kiürítéséről, amennyiben az adós, illetve az adós jogán az ingatlanban lakó személyek a kitűzött határidőn belül nem költöznek ki.

A NAV az ingatlant az adós, a behajtást kérő, a behajtást kérő hatóság kívánságára, az általuk megjelölt vevőnek árverésen kívül is értékesítheti. Az árverésen kívüli értékesítés a NAV által meghatározott és közölt becsértéken történhet. Ebben az esetben az esetben a NAV határozza meg a becsértéket, az adó- és értékbizonyítvány, a helyszíni szemle és a NAV illetékosztályának megállapításai alapján. Ha viszont, az adós által indítványozott alacsonyabb eladási ár, az eljárással összefüggő összes tartozást, és a végrehajtási költséget is fedezi, elfogadható az adós által indítványozott, alacsonyabb eladási ár. Az ingatlan árverésen kívüli értékesítéséhez az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett jogok jogosultjainak a beleegyezése

⁶³ 12/2001. (I. 31.) Korm. rendelet a lakáscélú állami támogatásokról 3. §

szükséges. Az árverésen kívüli eladás az árverési vétel hatályával jár, ezért az ingatlant megszerző új tulajdonos tulajdonjogát csak a telki szolgálat, a közérdekű használati jog, az ingatlan nyilvántartásba bejegyzett haszonélvezeti jog és a törvényen alapuló haszonélvezeti jog terheli akkor is, ha nincs az ingatlan-nyilvántartásba bejegyezve.⁶⁴

Az árverés útján történő föld tulajdonjog szerzés esetén, a végrehajtó megkeresésére az árverést a mezőgazdasági igazgatási szerv folytatja le. A föld tulajdonjogának árveréssel útján történő megszerzése esetén az eladó alatt az adóst, illetve felszámolás alatt álló szervezetet, a vevő alatt az árverési vevőt kell érteni.⁶⁵

4.10.A végrehajtás megszüntetése és megszűnése

Meg kell különböztetni a végrehajtási eljárás NAV általi megszüntetését és a törvény erejénél fogva beálló megszűnést. A NAV nem érdemi döntés keretében, hanem végzéssel szünteti meg a végrehajtást, ha az adós a tartozását megfizette, vagy ha a tartozás az adóhatóság által behajtásra került. Akkor is, ha a tartozás teljes egészében elengedésre került, ha a tartozás végrehajtásához való jog elévült, ha az adótartozásnál megszűnik a végrehajtáshoz való jog, ha a végrehajtható okiratot visszavonták vagy megsemmisítették. Külön intézkedés nélkül, a törvény alapján szűnik meg a végrehajtáshoz való jog⁶⁶ ha az adós meghal és a végrehajtás nem külső megkeresésre van folyamatban, vagy ha a törvény így rendelkezik.

⁶⁴ Vht. 137. § (1) bekezdés

⁶⁵ 2013. évi CXXII. törvény a mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról 35. §

⁶⁶ Avt. 18. § (2) bekezdés

5. KÖZPÉNZVÉDELMI ÉS ADÓS VÉDELMI INTÉZKEDÉSEK CSOPORTOSÍTÁSA

Jelentősége miatt, külön fejezetet érdemel a NAV által fogatosított közpénzvédelmi, és adósvédelmi intézkedések csoportja. Ahogy az fentebb rögzítésre került, a Nemzeti Adó- és Vámhivatalnak a végrehajtási eljárások során, nem célja az adós tönkretétele. Feladatai ellátása során, a hatáskörébe utalt tartozások beszedésére, az Ákr., illetve a törvényszéki megkeresések alapján keletkezett tartozások és eljárási cselekmények jogszerű eljárás keretében történő hatékony végrehajtására törekszik. Az adóvégrehajtásban a hatósági túlsúly ellensúlyaként adós védelmi intézkedések funkcionálnak.

5.1. Közpénzvédelmi intézkedések

A közpénzek beszedésének egyik legnagyobb biztosítéka a bírósági végrehajtás során alapvetően érvényesülő fokozatosság elvének negligálása. A Vht. 7.§ (1) bekezdése értelmében a bírósági végrehajtás során a pénzkövetelést elsősorban a pénzforgalmi szolgáltatónál kezelt, az adós rendelkezése alatt álló összegből és az adós munkabéréből kell behajtani (kivéve, ha előre látható, hogy ezekkel nem lehet viszonylag rövidebb időn belül behajtani a követelést, ekkor az adós bármely lefoglalható vagyontárgya végrehajtás alá vonható). A Vht. szabályaival, a fokozatosság elvével ellentétben az Avt. 6.§-a értelmében a hatékonyság elve alkalmazandó, miszerint a „végrehajtási cselekmények közül azokat kell fogatosítani, amelyekkel a leghatékonyabban érhető el a végrehajtás célja”.

A fokozatosság elvének hiánya mellett egyéb végrehajtási jogintézmények is közpénzvédelmi funkcióval bírnak (a bírósági végrehajtás azonos szabályai szerint is). A hatósági átutalási megbízás kibocsátása a követelés kielégítésének leghatékonyabb módja. Ekkor az adós pénzügyintézetnél kezelt pénzeszközei kerülnek végrehajtás alá. A pénzügyintézet a megjelölt számlán lévő összeget tekinti alapnak. Ha ez nem fedezi a NAV igényt, a bank a NAV intézkedése nélkül kiterjeszti a megbízást az általa kezelt más fizetési számlákra. Ellenkező megállapodás hiányában az inkasszót az adózó hitelkeretének terhére is teljesíteni kell.

Jövedelem letiltás kibocsátásakor a NAV felszólítja az adós munkáltatóját, hogy annak munkabéréből, társadalombiztosítási nyugellátásából a letiltásban rögzített összeget vonja le, és utalja át a végrehajtói letéti számlára.

Amennyiben az adós nyilatkozata és iratanyaga során olyan adatok kerülnek napvilágra, amelyek azt támasztják alá, hogy harmadik személy tartozik az adósnak, a NAV a harmadik fél irányába követelésfoglalással élhet.

Üzletrész foglalására akkor kerülhet sor, ha a társaság tagjának olyan tartozása keletkezik, amelyet nem tud megfizetni, ezért vele szemben végrehajtási eljárás indul. A NAV a tag üzletrészét lefoglalhatja és azt árverés útján értékesítheti.

Adóhatósági végrehajtás esetén ingatlanfoglalás első végrehajtási cselekményként is foganatosítható. Az ingatlan lefoglalás nem jelent elidegenítési tilalmat, a lefoglalás hatálya alatt álló ingatlan a végrehajtási joggal terheltten értékesíthető. Az új tulajdonos, mint dologi adós tűrni köteles a követelésnek az ingatlanból való kielégítését, akár annak elárverezését is.

Mögöttes felelősség alkalmazására akkor kerül sor, ha van olyan személy, aki a tartozásért helytállni köteles, és annak megfizetésére megfelelő vagyoni fedezettel rendelkezik. Ekkor határozattal kötelezésre kerül a tartozás megfizetésére.

Ideiglenes biztosítási intézkedés, biztosítási intézkedés alkalmazása is erősíti a közpénzvédelmi funkciókat. Fentebb tisztázásra került, hogy a NAV csak lejárt esedékességű, nettó fizetési kötelezettség ügyében, végrehajtható okiraton alapuló tartozás esetében foganatosíthat végrehajtási eljárást. Ám mi történik akkor, ha az adóhatóság ellenőrzése során jogsértést tár fel, amely adófizetési kötelezettséget keletkeztet, és valószínűsíthető, hogy a követelés későbbi kielégítése veszélyben van. Ha az érdemi döntés kibocsátására még nem került sor, a NAV az okot adó körülményről való tudomásszerzéstől számított öt napon belül, végzéssel ideiglenes biztosítási intézkedést rendel el. Ha már kibocsátásra került az érdemi döntés, de az még nem vált véglegessé, azaz az még nem végrehajtható a határozat, az abban rögzített fizetési megállapítás biztosítása érdekében végzéssel biztosítási intézkedést, más néven pénzkövetelés biztosítását rendel el.

5.2. Adósvédelmi intézkedések

Az Avt. 6.§-a értelmében a végrehajtási cselekmények közül bár a végrehajtás célját leghatékonyabban szolgáló intézkedést kell foganatosítani az adóhatóságnak, ezen eljárásnak az adósra nézve – az arányosság elvének figyelembevételével – a legkisebb mértékű korlátozással kell járnia. Az arányosság elve tehát fontos adósvédelmi funkcióval bír.

A hatósági átutalási megbízás kibocsátását korlátozó jogszabályi rendelkezések szintén fontos adósvédelmi szabályok. Bár az intézkedés a követelés kielégítésének leghatékonyabb módja, ám korlátot jelent, hogy a végrehajtás alól mentes a mindenkori öregségi nyugdíj legalacsonyabb összege, azaz 28.500 Ft (2023-tól 60.000 Ft). Noha a 28.500 Ft négyszerese feletti (illetve 2023-tól 200.000 Ft feletti) összeg már korlátlanul végrehajtás alá vonható, a két összeg közötti résznek csupán az 50 százaléka vonható végrehajtás alá.

Adósvédelmi szempontból fontos megemlíteni a jövedelem letiltás kibocsátását korlátozó jogszabályi rendelkezéseket is. A táppénzből, baleseti járadékból, terhességi gyermekágyi segélyből, gyermekgondozási díjból maximum 33% is csak a jogalap nélkül felvett egészségbiztosítási ellátás fejében, míg a GYES-ből, a gyermeknevelési támogatásból, és a családi pótlékból a jogalap nélkül felvett hasonló ellátások fejében lehet levonni. Csak a tartásdíj és a jogalap nélkül felvett ellátás vonható le 33% erejéig a munkanélküli ellátásból. Ha az adós jövedelmét egyidejűleg több jogcímen terheli letiltás, a levonás a munkabér 50%-áig terjedhet. További korlátot jelent, hogy a 2022. december 31-ig a nettó összegből történő 33 %-os, vagy az 50 %-os levonás esetén mentes a végrehajtás alól a kifizetett munkabérnek az a része, amely megfelel az öregségi nyugdíj legalacsonyabb összegének, azaz 28.500 Ft-nak. Korlátozás nélkül vonható végrehajtás alá a havonta kifizetett munkabérnek az a része, amely meghaladja az öregségi nyugdíj legalacsonyabb összegének ötszörösét, azaz a 142.500 Ft-ot. A Vht. módosítása miatt, 2023. január 1-től a mentesség szempontjából nem az öregségi nyugdíj legalacsonyabb összegét 28.500 forintot kell irányadónak tekinteni. A munkabér azon része válik mentessé a végrehajtás alól, amely nem haladja meg a 60.000 Ft-ot. Tehát a mentes rész 28.500 Ft helyett 60.000 Ft lesz. Változásként jelentkezik az is, hogy a korlátozás nélkül végrehajtás alá vonható munkabér összege nem a 142.500 Ft, hanem a 200.000 forint feletti rész lesz. Ennek megfelelően, a havonta kifizetett munkabérnek az a része kerülhet korlátlanul végrehajtás alá, amely meghaladja a 200.000 Ft-ot.

Ha a nettó tartozás a 10.000 Ft-tot nem haladja meg, csupán fizetési felhívás kerül kiküldésre. Kivéve az EU-t megillető hagyományos saját forrásból fennálló követelés, a fiatakorúval szemben kiszabott pénzbüntetés, a jogi személlyel szemben büntetőeljárásban kiszabott pénzbírság és a pénzösszegben kifejezett vagyonek Kobzása esetét.

Ha a nettó tartozás a 10.000 Ft-tot meghaladja, de a 100.000 Ft-tot nem, csak hatósági átutalási megbízás és jövedelemletiltás kerül alkalmazásra. Kivéve az EU-t megillető hagyományos saját forrásból fennálló követelést.

Ha a nettó tartozás AMBK, vagy ekként kezelendő követelés, és annak összege kisebb mint 200.000 Ft, a fizetési felszólításon kívül csak hatósági átutalási megbízás, és jövedelemletiltás kerül alkalmazásra.

A természetes személy adós foglalkozásának gyakorlásához nélkülözhetetlen 1 db gépjármű lefoglalásakor, a zár alá vétel alkalmazásának kivételével, a forgalmi engedélyt nem lehet lefoglalni. Az adós a gépjármű értékesítéséig használhatja a gépjárművet. Ha a becsérték nem éri el az adós foglalkozásához nélkülözhetetlen gépjármű lefoglalás alóli mentességéről szóló 13/2001. (X. 10.) IM rendeletben foglalt legalacsonyabb összeget, a gépjármű mentes a

foglalás alól. Ha a becsérték a fenti összeget meghaladja, csak a járművet és a törzskönyvét kell lefoglalni.

A vállalkozási tevékenységet végző adós üzemi, illetve üzleti tevékenységéhez szükséges járművének lefoglalásakor a jármű forgalmi engedélyének lefoglalására és beszállításra a járműfoglalást követő hat hónapot követő 15 napon belül kell intézkedni.

Nem lehet lefoglalni azokat a vagyontárgyakat, amelyeket a törvény a végrehajtás alól mentesít. Idetartozik többek között a mozgásában korlátozott adós gépjárműve, amely a tulajdonos érvényes parkolási igazolványával, vagy az igényléséhez a kormányrendelet szerint meghatározott szakvélemény.

Az ingatlan lefoglalása, értékesítése mellőzhető, ha az ingatlant terhelő jelzálogjog miatt, az értékesítésből a NAV követelése nem egyenlíthető ki. A lefoglalt ingatlan csak akkor értékesíthető, ha a kielégítés egyéb végrehajtási cselekmény foganatosításától nem, vagy csak túl hosszú idő múlva térülne meg.

Az ingatlan lefoglalás nem jelent elidegenítési tilalmat. A lefoglalás hatálya alatt álló ingatlan a végrehajtási joggal terheltlen értékesíthető. Az ingatlan csak akkor értékesíthető árverésen vagy árverésen kívül, ha a végrehajtási jog bejegyzéséről szóló határozat kézhezvételétől számított 45 nap, vagy az ingatlan fekvése szerinti jegyző tájékoztatásának kézbesítésétől számított 60 nap eltelt.

Az adós lakhatását közvetlenül szolgáló ingatlan csak akkor értékesíthető, ha a végrehajtás más formái nem vezettek eredményre és az ingatlan mérete nem haladja meg a méltányolható lakásigény mértékét. A NAV az ingatlant a végrehajtási jog bejegyzéséről szóló határozat kézhezvételétől számított 3 hónapon belül, a helyi körülmények között a legcélszerűbb időpontban köteles értékesíteni.

A NAV az értékesített ingatlan elhagyására az adós számára maximum az árverés időpontjától számított hat hónapra halasztást engedélyezhet. Feltétel, ha ezt az adós az árverési hirdetmény közlésétől számított 15 napon belül kérte.

Ha a természetes személy és az egyéni vállalkozó adós, illetve a vele együtt élő közeli hozzátartozók lakhatását közvetlenül szolgáló lakóingatlant nem lehet lefoglalni, illetve értékesíteni, mert a tartozás összege az 500.000.- Ft-tot nem haladja meg, a hatóság az ingatlanra jelzálogjogot jegyeztet be, ami a későbbiekben a jelzálogjog törlése mellett végrehajtási jogba „fordítható”.

A NAV az ingatlant az adós, a behajtást kérő kívánságára, az általuk megjelölt vevőnek árverésen kívül is értékesítheti közölt becsértéken. Ha viszont, az adós által indítványozott

alacsonyabb eladási ár, az eljárással összefüggő összes tartozást, és a végrehajtási költséget is fedezi, elfogadható az adós által indítványozott, alacsonyabb eladási ár.

Végül, de nem utolsó sorban, adósvédelmi intézkedésként funkcionálnak a hatósági fizetési kedvezmények, amelyek lehetnek a fizetési kötelezettség halasztására, vagy a részletfizetésre, vagy a mérséklésére, vagy az elengedésére vonatkozó intézkedések.

6. JOGORVOSLAT AZ ADÓVÉGREHAJTÁSI ELJÁRÁSBAN

A kérdés áttekintése megköveteli, annak tisztázását, hogy a közigazgatási adóvégrehajtási eljárásban mit kell jogorvoslat alatt érteni, és azt is, hogy ismertetésre kerüljenek maguk az igénybevehető jogorvoslati formák is.

„Mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti.”⁶⁷ „A jogorvoslathoz való jog mindenkit megillet. Ennek azonban többféle formája lehet. A jogorvoslathoz való jog, mint alkotmányos alapjog immanens tartalma az érdemi határozatok tekintetében a más szervhez vagy ugyanazon szervben belüli magasabb fórumhoz fordulás lehetőségét jelenti, abból tehát nem feltétlenül következik a bírósághoz fordulás joga.”⁶⁸

A NAV által kibocsátott döntés vagy az általa foganatosított eljárási cselekmény tekintetében a jogorvoslat, a közigazgatási eljárásban kibocsátott jogsértő döntések és jogsértő eljárások reparálására biztosít lehetőség. Alapvetően az adósok védelmét, szolgáló jogintézmény, ám a jogsértő helyzet/döntés feltárása és megszüntetése/megsemmisítése, a jogbiztonság követelményének való megfelelés miatt, az eljáró adóigazgatási szerv érdeke is.

A jogorvoslati eljárásoknak két nagy csoportja különböztethető meg. Úgymint a kérelemre induló, és a hivatalból induló jogorvoslati eljárások. Az előbbi esetben a jogorvoslati eljárást az adós vagy akinek a jogát, jogos érdekét a döntés vagy intézkedés sérti kezdeményezheti (végrehajtási kifogás, végrehajtási igényper, a fellebbezés, közigazgatási per), míg az utóbbi esetben a hatóság észlelése alapján indul meg a jogorvoslati eljárás (a döntés módosítása, visszavonása, felügyeleti eljárás).

6.1. A végrehajtási kifogás

A NAV törvényt sértő intézkedése vagy intézkedésének elmulasztása ellen az adós, a behajtást kérő, a behajtást kérő hatóság, illetve az, akinek a végrehajtás a jogát vagy jogos érdekét sérti, a sérelmezett intézkedés vagy az intézkedés elmaradásának a tudomására jutásától számított 15 napon belül, a végrehajtást foganatosító adó- és vámhatóságnál végrehajtási kifogást terjeszthet elő, amelyben meg kell jelölni a sérelmezett intézkedést vagy az elmulasztott intézkedést, illetve azt, hogy az előterjesztő az intézkedés megsemmisítését vagy megváltoztatását milyen indok alapján akarja.

⁶⁷ Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdés

⁶⁸ BALOGH Zsolt - HAJAS Barnabás, Az Országos Bírósági Hivatal Alaptörvény – Szabadság és felelősség című tananyaga, 2012

Ha a benyújtásra jogosult határidőben történő benyújtásban akadályoztatva volt, és ezt a tényt a végrehajtási kifogással egyidejűleg benyújtott igazolási kérelmében igazolja, a jogorvoslati határidőbe az akadályoztatás időtartama nem számít bele. A kifogást a sérelmezett intézkedés vagy annak elmaradásától számított legfeljebb hat hónapon belül lehet benyújtani. Az árverés kitűzését követően benyújtott, az árverés kitűzésének jogszerűségét vitató, első alkalommal benyújtott végrehajtási kifogás kivételével, a további végrehajtási cselekményekre nincs halasztó hatálya. A lefoglalt vagyontárgy értékesítése iránt azonban csak az érintett vagyontárgy foglalásával, becsértékének megállapításával szemben benyújtott végrehajtási kifogás végleges elbírálását követően lehet intézkedni.⁶⁹

Az illetékekről szóló törvény alapján a végrehajtási kifogás illetékköteles⁷⁰. Az illeték mértéke ötezer forint, melyet a Magyar Államkincstárnál vezetett 10032000-01076064 eljárási illetékhez kapcsolódó befizetések bevételi számlára kell teljesíteni, az előterjesztő adóazonosítójára való hivatkozással.

A NAV visszautasítja az elkésett, a nem a jogosulttól származó, az intézkedés megsemmisítésének vagy megváltoztatásának okát nem tartalmazó végrehajtási kifogást. A végrehajtási kifogást elbíráló végzés ellen önálló fellebbezésnek van helye, amit a NAV vezetője bírál el.

6.2. A végrehajtási igényper

Aki a lefoglalt vagyontárgyra tulajdonjoga, vagy más olyan joga alapján tart igényt, mely a végrehajtás során történő értékesítésnek akadálya, a vagyontárgy foglalás alóli feloldása iránt, a polgári perrendtartásról szóló törvény⁷¹ alapján végrehajtási igénypert indíthat. A foglalástól számított 8 napon belül indított igénypernek az igényelt vagyontárgy értékesítésre halasztó hatálya van.⁷²

Az igényper a végrehajtási eljárásban lefoglalt vagyontárgyakkal kapcsolatos igények tisztázására szolgáló peres eljárás. Az indíthatja, aki a lefoglalt vagyontárgyra tulajdonjoga vagy más olyan joga alapján tart igényt, ami a végrehajtáskor az értékesítés akadálya. Az igénypert a lefoglalt vagyontárgy foglalás alóli feloldására kell megindítani a végrehajtást kérő ellen. Ha a végrehajtási eljárásban több végrehajtást kérő van, akkor az igénypert minden végrehajtást kérő ellen meg kell indítani, a foglalás helye szerinti járásbíróságon.

⁶⁹ Avt. 24.-27. §

⁷⁰ Az 1990. évi XCIII. törvény (Itv.) 29. § (5) bekezdése alapján

⁷¹ 2016. évi CXXX. törvény 538.-544. §

⁷² Avt. 58. § (2) bekezdés

6.3. A fellebbezés

„Az adóhatóság határozata ellen jogorvoslatnak van helye. Az adóhatóság végzése ellen önálló jogorvoslatnak akkor van helye, ha azt törvény megengedi, egyéb végzés esetben a végzés elleni jogorvoslati jog a határozat, ennek hiányában az eljárást megszüntető végzés ellen igénybe vehető jogorvoslat keretében gyakorolható.”⁷³ A határozatokban előírt fizetési kötelezettségek akkor hajthatók végre, ha azok véglegessé válnak. A fellebbezést előterjeszteni 15 napon belül lehet, elbírálására 30 nap áll rendelkezésre. Önálló fellebbezésnek van helye a végrehajtási eljárásban hozott, a végrehajtási kifogás előterjesztési határidőjének elmulasztása miatt benyújtott igazolási kérelmet elutasító, és a végrehajtási kifogást elbíráló végzés ellen. Az elsőfokú adóhatóság visszautasítja az elkésett fellebbezést, azt a fellebbezést, amely nem a fellebbezésre jogosulttól származik, és az önálló fellebbezéssel meg nem támadható végzés elleni fellebbezést.

6.4. Sérül-e a jogorvoslat lehetősége az adóvégrehajtási eljárásban?

Annak ellenére, hogy fentebb tisztázásra került, az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdése mindenki számára biztosítja, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti; és annak ellenére, hogy az Alaptörvény szellemiségének megfelelően, az adóigazgatási eljárásban is biztosított a jogorvoslat lehetősége; az adósok egy része gyakran érzi úgy, hogy a NAV hatósági túlsúlyával élve „elnyomja” a vele kapcsolatban álló adósokat, legyenek az természetes személyek vagy gazdálkodó szervezetek.

A végrehajtási eljárásban, ahogy az fentebb rögzítésre került, a végrehajtási kifogás, a végrehajtási igényper és a fellebbezés áll rendelkezésre jogorvoslati formaként. Kérdés, hogy ha a fenti jogorvoslati formák rendelkezésre állnak, megfelelően működnek, és a bírói védelem is biztosított, akkor miért érzi úgy az adósok egy része, hogy sérül a jogorvoslathoz való joga. A kérdésre végrehajtási kényszercselekményenként tudjuk megadni a választ.

A pénzügyi végrehajtási kényszercselekmények részét képező hatósági átutalási megbízás kibocsátásakor, olyan személy érdeke is sérülhet, aki/amely nem tekinthető adósnak. Ilyen eset, amikor egy család vagy valamilyen célból szerveződött baráti kör egy bankszámlát használ jövedelme, megtakarítása kezelésére. A pénzintézet által alkalmazott inkasszó „komoly csapást képes mérni” a folyószámla egyenlegére, s a tartozással nem érintett személyi kör nem érti, „hogyan lehet levonni az ő pénzét is”. Aki a lefoglalt pénzre tulajdonjoga vagy más olyan

⁷³ SIMON *i.m.* 110.

joga alapján igényt tart, amely a végrehajtás során történő értékesítésnek akadálya, a vagyontárgy foglalás alóli feloldása iránt, a polgári perrendtartásról szóló törvény alapján végrehajtási igénypert indíthat. A foglalástól számított 8 napon belül indított igénypernek az igényelt vagyontárgy végrehajtására halasztó hatálya van. Az intézkedés vonatkozásában további lehetséges jogorvoslat végrehajtási kifogás formájában illeti meg az érintett személyikört.

Szintén a pénzügyi végrehajtási kényszerselekmények részét képezi a végrehajtói letiltás munkabérből, nyugdíjból, a munkabérből, társadalombiztosítási nyugellátásából való letiltás esetén az adósok jellemzően nincsenek tisztában a levonás fentebb részletezett szabályaival. Nem értik, egyáltalán miként kerülhetett sor jövedelmük letiltására, azt pedig pláne felháborodottan veszik tudomásul, hogy kivételese esetekben, a nettó jövedelmük összegének 50%-a is levonásra kerülhet. Az intézkedés vonatkozásában jogorvoslat végrehajtási kifogás formájában illeti meg az érintett személyikört.

Az adminisztratív végrehajtási cselekmények körébe tartozó követelés foglalás, üzletrészfoglalás, járműfoglalás, ingatlanfoglalás esetén az intézkedés vonatkozásában jogorvoslat végrehajtási kifogás formájában illeti meg az érintett személyikört.

A végrehajtási eljárás során rendszeresen sor kerül helyszíni ingófogalásra, ahol olyan vagyontárgy is foglalás alá kerülhet, amelynek „állítólagos tulajdonosa” nem az adós, ám ennek ténye a helyszínen még valószínűsítésre sem kerül. Komoly konfliktussal terheltek ezek az eljárások, ahol az adósok akár kiabálásukkal, akár fizikaierejük fitogtatásával adnak hangot egyet nem értésüknek. Vita tárgya a foglalásba vont ingóság becsértéke is. Ha a lefoglalást szenvedő a becsértékkel nem ért egyet, a foglalási jegyzőkönyv kézbesítésétől számított 8 napon belül kérheti szakértő becsüs alkalmazását, melynek költségeit előlegezni és viselni köteles. Aki a lefoglalt vagyontárgyra tulajdonjoga vagy más olyan joga alapján igényt tart, amely a végrehajtás során történő értékesítésnek akadálya, a vagyontárgy foglalás alóli feloldása iránt, a polgári perrendtartásról szóló törvény alapján végrehajtási igénypert indíthat. A foglalástól számított 8 napon belül indított igénypernek az igényelt vagyontárgy végrehajtására halasztó hatálya van. Emellett az intézkedés vonatkozásában jogorvoslati lehetőség a végrehajtási kifogás is.

Ingatlan foglalása tekintetében ki kell emelni, hogy ha az adó- és értékbizonyítvány hatóság megkeresésére kerül kibocsátásra, az adó- és értékbizonyítvány szakhatósági állásfoglalásnak tekintendő, önállóan nem fellebbezhető, vitatni kizárólag az alapeljárásban hozott döntés elleni jogorvoslat során lehet. Illetve kvázi jogorvoslatként, a költségek megelőlegezésével és visel lehet kérni szakértő becsüs alkalmazását.

Végül az adós gazdálkodói kör által legvitatottabb intézkedési forma az ideiglenes biztosítási intézkedés és a biztosítási intézkedés. Az ideiglenes biztosítási intézkedésre az érdemi döntés kibocsátása előtt, az okot adó körülményről való tudomásszerzéstől számított öt napon belül, a biztosítási intézkedésre, más néven pénzkövetelés biztosítására, a hatóság által kibocsátott érdemi döntést követően kerül sor. Az intézkedések célja, hogy a NAV döntésének véglegessé válását megelőzően biztosítsa a későbbi követelést. Az intézkedések az adósokban ellenszenvet keltenek, gyakran vádolják a hatóságot, hogy az intézkedés célja nem más, mint a gazdálkodószervezet ellehetetlenítése. Álláspontjukat arra alapozzák, hogy az ideiglenes biztosítási intézkedés esetében nemcsak, hogy érdemi döntés nem került kibocsátásra, még döntés sem született a „tartozás” ügyében. A biztosítási intézkedés esetén pedig azt vitatják, hogy a fizetési kötelezettséget előíró határozat, azaz érdemi döntés még nem végrehajtható. Ennek ellenére a NAV úgy kezeli a helyzetet, mintha már véglegessé vált, érdemi döntés végrehajtására kerülne sor. Az elrendelés mind két esetben végzéssel történik, melyek ellen a benyújtott jogorvoslati kérelemnek a döntés végrehajthatóságára halasztó hatálya nincs. A végzések az ügy érdemében hozott határozatok ellen benyújtott fellebbezésben támadhatók meg. A végrehajtás során foganatosított intézkedések ellen jogorvoslat végrehajtási kifogás formájában illeti meg az érintett személyikört. is

A fentiek alapján egyértelműen kijelenthető, hogy az adó- és vámhatóság által folytatott végrehajtási eljárásban az Alaptörvényben biztosított jogorvoslathoz való joggal megfelelően élhetnek az adósok. Az az adós oldali hivatkozás, miszerint a jogorvoslathoz kapcsolódó illeték mértéke akadályozza a jogorvoslati eljárást, véleményem szerint nem elfogadható érvelés. „A jogorvoslathoz való jog akkor érvényesül, ha a szabályozás a sérelem orvoslására valódi lehetőséget biztosít. Az alkotmánybírósági gyakorlat szerint a jogorvoslathoz való jog – főszabály szerint – csak a rendes jogorvoslatokra vonatkozik, a rendkívüli jogorvoslati lehetőségek nem vonhatók ezen alapjog alá. Fontos szempont, hogy a jogorvoslat igénybevétele költségeinek mértéke (a jogorvoslati illeték nagysága) önmagában nem hozható összefüggésbe a jogorvoslathoz való joggal.”⁷⁴

Az adóvégrehajtásban is érvényesülhet az azonnali jogvédelem jogintézménye. Fontos azonban annak időbelisége. Ismert, hogy a másodfokon helyben hagyott döntések ellen a bíróságon benyújtott keresetlevelek célja a bírói jogvédelem a felperes jogát vagy jogos érdekét sértő közigazgatási eljárásokkal, döntésekkel szemben. „...Egy még nem végleges határozattal szemben benyújtott azonnali jogvédelem iránti kérelem idő előtti, hiszen ez az azonnali

⁷⁴ BALOGH Zsolt - HAJAS Barnabás, Az Országos Bírósági Hivatal Alaptörvény – Szabadság és felelősség című tananyaga, 2012

jogvédelem céljával és rendeltetésével ellentétes, továbbá azzal a személlyel szemben, akivel a döntést még nem közölték, a döntés alapján semmilyen jog és kötelezettség nem keletkezik, így a közigazgatási tevékenység vagy az azzal előidézett helyzet fenntartásához kapcsolódó sérelem vizsgálata és annak alapján a közigazgatási tevékenység joghatásának megakasztása az aktusfelülvizsgálatra irányuló keresetlevélben foglalt kérelem alapján, a sérelmezett döntés közlése előtt nem értelmezhető.”⁷⁵

⁷⁵ HORVÁTH E. Írisz: *Azonnali jogvédelem a Kúria gyakorlatában*, 2022

7. VÉGREHAJTÁSI ELJÁRÁS AZ (ÁKR.) ALAPJÁN

7.1. Fizetési kötelezettség behajtása

Különbséget kell tenni a tekintetben, hogy a végrehajtás a behajtást kérő hatóság részben vagy egészében saját bevételeit képező kötelezettségére vagy nem a behajtást kérő hatóság részben vagy egészben saját bevételeit képező kötelezettségére vonatkozik-e. Az előbbi esetben, és a külföldön jogalap nélkül felvett álláskeresői ellátások behajtására irányuló tagállami megkeresés esetében, a NAV-hoz benyújtott fizetési kedvezmény iránti kérelmet az elbíráláskor megküldi a végrehajtást kérő részére. Az utóbbi kötelezettségre vonatkozó behajtási eljárás során a NAV késedelmi pótlékot számít fel, felszámolási eljárást kezdeményez, a csőd, felszámolási, végelszámolási, kénysztörölési, adósságrendezési eljárásban a tartozást hitelezői igényként bejelenti, hitelezői jogokat gyakorol, megfizeti a nyilvántartásba vételi díjat, a tartozásokat ideiglenesen eredménytelen végrehajtással érintett tartozásnak nyilvántarthatja, megállapíthatja a végrehajtáshoz való jog elévülését. Fizetési kedvezmény iránti kérelem benyújtása esetén a NAV jár el.

7.2. Meghatározott cselekmény

A NAV abban az esetben jár el, ha az adós a meghatározott cselekményt önként nem teljesítette és a behajtást kérő hatóság a végrehajtás lefolytatására megkeresi az illetékes NAV szervet. A NAV a meghatározott cselekményt az adós költségére és veszélyére, akár kényszerítő eszköz alkalmazásával is elvégzi, amennyiben az adós nem teljesítette a meghatározott cselekményt, és ha a meghatározott cselekmény végrehajtása halasztást nem tűr. Ha a meghatározott cselekmény végrehajtása olyan különleges szakértelmet, vagy hatóságiengedélyt, eszközt igényel, amellyel a NAV nem rendelkezik, a közbeszerzésekről szóló törvény⁷⁶ szabályai szerint közreműködő szervezet kerül kiválasztásra a feladat elvégzéséhez. Ha a beszerzés nem tartozik a fenti törvény hatálya alá, a hatóság a közreműködő szervezetek névjegyzékében⁷⁷ szereplő szervezetek közül véletlenszerűen jelöl ki hármat az ajánlattételre. Az a szervezet kerül kijelölésre, amelyik ajánlata az adósnak a legalacsonyabb költséggel jár. Az eljárásról a NAV jegyzőkönyvet vesz fel. A költségekről kiállított számla és a jegyzőkönyv alapján kerül sor a kifizetésre, amely ki nem egyenlített végrehajtási költségnek minősül és végzésben kerül megállapításra. Nem teljesítés esetén a végzés a végrehajtási eljárásban végrehajtható okirat.

⁷⁶ 2015. évi CXLI. törvény

⁷⁷ https://nav.gov.hu/adatbazisok/kozremukodo_szervezetek (2022.11.03.)

8. TÖRVÉNYSZÉKI VÉGREHAJTÁS HATÁSKÖRI VÁLTOZÁSA

8.1. Fizetési kötelezettség behajtása

2019. január 1-jétől, a korábban a törvényszéki végrehajtáshoz tartozó ügyek végrehajtási feladatait teljes mértékben a NAV vette át. E naptól nem csak a 2018. december 31. után kiállított végrehajtható okirat alapján, hanem az összes olyan követelés esetében is a NAV jár el, amelynek végrehajtása érdemben nem fejeződött be. Ilyen tartozás például, a bűnügyi költség, a vagyoneklobzás, a rendbírság, az elővezetés díja stb. A fizetési kedvezmény iránti kérelmek elbírálásakor a NAV az AMBK-ra vonatkozó szabályok alapján jár el, ám a tartozást nem mérsékelheti.

8.2. Törvényszéki végrehajtás megszűnésének következménye egy eset példán keresztül szemléltetve

Az Alkotmány Bíróság a IV/01310/2020⁷⁸ számú ügyében a panaszt benyújtója, törvényszéki végrehajtóként teljesített szolgálatot 2020. január 30. napjáig, amikor is felmentéssel megszűnt jogviszonya, mivel nem fogadta el a felajánlott bírósági ügyintézői munkakört. Emiatt nyújtotta be alkotmányjogi panaszát, hiszen az 1997. évi LXVIII⁷⁹. az igazságügyi alkalmazottak szolgálati jogviszonyáról szóló törvény módosítását követően a tisztviselőkre vonatkozó felsorolásból törölte a törvényszéki végrehajtó, a végrehajtó-helyettes és a végrehajtójelölt megnevezéseket. Az indítványozó az Alaptörvényben biztosított jogait vélte sérelmezni ezzel a döntéssel. Az Alkotmány bíróság Abtv⁸⁰. 56. § (2) és (3) bekezdése alkalmazásával az alkotmányjogi panaszt visszautasította, továbbá megállapította, hogy ezen törvénymódosítás az indítványozó személy jogi pozícióját a korábbi jogosultságaihoz képest nem változtatta meg, továbbá kiemelte, hogy az Alaptörvényben biztosított jogait nem érintette.⁸¹

8.3. Törvényszéki meghatározott cselekmények

A zárlat. Kapcsolódhat büntetőeljárás keretében elrendelt zárlathoz, és az EU pénzügyi és vagyoni korlátozó zárlathoz egyaránt. Célja a zár alá vett vagyontárgyak, vagyoni jogok feletti rendelkezési jog felfüggesztése. Tárgya bármilyen ingóság vagy ingatlan lehet, ami a vagyoneklobzás, vagy a polgári jogi igény fedezetéül szolgálhat.

⁷⁸ <http://public.mkab.hu/dev/dontesek.nsf/0/D641534E870AF2BBC125860E0060AF2D?OpenDocument>

⁷⁹ 1997. évi LXVIII. törvény

az igazságügyi alkalmazottak szolgálati jogviszonyáról (2022. november 4.)

⁸⁰ 2011. évi CLI. törvény

az Alkotmánybíróságról

⁸¹ 3091/2021. (III. 12.) AB végzés

A vagyonekkobzás. Célja a bűnös úton elért vagyongyarapodás elvonása. Az elkobzott vagyon eltérő rendelkezés hiányában az államra száll.

Elektronikus adata vonatkozó megkeresés. Célja az elektronikus adat ideiglenes vagy végleges hozzáférhetetlenségének biztosítása.

Végül a bűnjelkezelés.

„...a törvényszéki követelések jogosultjainak eddigi visszajelzéseiből kétségtől megállapítható, hogy a feladat a NAV általi átvételével az érintett követelések behajtása – a jogalkotói elvárásokkal egyezően – érezhetően eredményesebbé vált. A NAV rendelkezésére álló infrastruktúrának, tudásbázisnak és végrehajtási eszközrendszernek köszönhetően lényegében minden más létező és korábbi behajtó szervezethez képest nehezen behozható versenyelőnnyel rendelkezik. Ha ezzel megfelelő létszámú és képzettségű szakembergárda párosul, és a hatékonyság további növelését szolgáló informatikai fejlesztések is sikeresek lesznek, érdekes dilemma elé állíthatja a jogalkotót a behajtást érintő, stratégiai jellegű döntései meghozatala kapcsán.”⁸²

⁸² NOVOTNI Attila, *A törvényszéki végrehajtás NAV általi átvételének tapasztalatai*, Adóvilág, XXVI. évf., 2022/10. 34.

9. HATÁSKÖRI ÖSSZEÜTKÖZÉS A NAV ÉS AZ ÖBV KÖZÖTT

9.1. Közös foglalás miatti ügyátadás

Erről a hatásköri összeütközésről akkor beszélhetünk, ha az ingóság vagy az ingatlan közigazgatási végrehajtás keretében és bírósági végrehajtási eljárás keretében is lefoglalásra kerül⁸³. Az eljárást ÖBV útján kell lefolytatni. Az ÖBV hatásköre kiterjed az eljárás egészére. A NAV nem mérlegelheti, hogy átadja-e az ügyet az ÖBV számára. A NAV nem intézkedhet a lefoglalt ingóság vagy ingatlan értékesítése iránt, és nem vonhatja végrehajtás alá az adós egyéb ingó vagy ingatlan vagyontárgyát sem. A korábban kibocsátott inkasszót, jövedelem letiltást a tudomást szerzést követően haladéktalanul vissza kell vonni. Ha a végrehajtás során sor került követelés foglalásra, azt is fel kell oldani.

A fentiektől eltérően, ha az ingóság árverési hirdetményét a NAV az ÖBV értesítését megelőzően már közzé tette, akkor az értékesítést a NAV folytatja le. Ha az értékesítésből befolyt összeg az adótartozást nem fedezi, vagy az árverést követően maradt közösen lefoglalt vagyontárgy, a végrehajtást a NAV átadja az ÖBV-nak. Az ügy átadás miatt, a NAV a bírósági végrehajtási eljárásban a végrehajtást kérő pozíciójába kerül.

9.2. Zálogjogosult bekapcsolódása miatti ügy átadás

A következő eset, amikor a NAV a végrehajtási ügyet átadja az ÖBV-nak, a zálogjogosult bekapcsolódása.⁸⁴ Ha a vagyontárgy zálogjoggal biztosított, a NAV tájékoztatja a zálogjogosultat, hogy a zálogjogból fakadó igényét bírósági végrehajtási eljárásban érvényesítheti. A bíróság végzéssel dönt a zálogjogosult kielégítési jogának megnyílásáról, illetve a végrehajtási eljárásba való bekapcsolódásáról. Ha a jelzálog jogosultja bekapcsolódik a végrehajtási eljárásba, az adott vagyontárgyra vonatkozó végrehajtási eljárást a bíróság által kijelölt ÖBV folytatja le. Ekkor csak a zálogtárgy vonatkozásában kell a végrehajtást az ÖBV-nak átadni, a további vagyontárgy esetében a NAV folytatja az eljárást.

⁸³ Vht. 4. §

⁸⁴ Vht. 114/A. §

ÖSSZEFOGLALÁS

A 2010-es országgyűlési választást követően határozott centralizációs folyamatok indultak a magyar közigazgatásban. Ez nemcsak a dekoncentrált területi közigazgatás intézményrendszerében, hanem az állami adó- és vámhatóságok szervezetrendszerében is megmutatkozott. Az intézményi struktúra változás eredményeként, kialakultak a modern adóvégrehajtás szervei, melynek során az egyes szervezetek folyamatos feladat- és hatáskör változáson mentek át. Különösen igaz ez az adóhatósági végrehajtásra, a NAV tevékenységére, hiszen az idő múltával, 2019-re az adó- és vámhatóság által foganatosítandó végrehajtási eljárások közé került a korábbi közigazgatási és a törvényszéki végrehajtás is.

Helyesnek bizonyult a kutatásom bevezető részében felállított azon hipotézisem, miszerint a jogszabályváltozásoknak alkalmazkodniuk kell a társadalmi viszonyok változásaihoz és az a kutatásom bevezető részében felállított azon hipotézisem is, miszerint az adóhatósági végrehajtás a történelem folyamán folyamatosan összekapcsolódott a regnáló hatalom által szervezett közigazgatás struktúrájával, ami alapján e tevékenység célja, folyamata leképezhető. A közigazgatás változása az adóhatósági végrehajtás szervezeti, strukturális változását eredményezte.

Kutatásom megismertette a NAV végrehajtási hatáskörét, a végrehajtással érintett tartozásokat és cselekményeket, az illetékességi szabályokat, a helyi és az állami adóhatóság kapcsolatát, a közigazgatási hatósági ügyhöz kapcsolódó végrehajtás és a közös foglалás miatti ügyátadást. Megjelenítésre került az adóhatóság végrehajtási eljárása, az egyes végrehajtási cselekmények, az értékesítésre vonatkozó és a végrehajtás megszüntetésére és megszűnésére vonatkozó szabályok. Külön fejezetet képeznek a közpénzvédelmi és az adós védelmi intézkedések, a jogorvoslati lehetőségek, melyen belül külön vizsgálat tárgya, hogy sérül-e a jogorvoslathoz való jog az adóvégrehajtási eljárásban.

Megállapítottam, hogy a NAV működése során, a szakterületi feladatok delegálásában hiányosságok tapasztalhatók. Annak ellenére, hogy a kijáró végrehajtói állományt mondhatni napi rendszerességgel érik inzultusok és atrocitások, a feladatokat nem egyenruhás hivatásos állományú pénzügyőrök látják el, akik az átruházott hatalom birtokában testi kényszert, bilincset, vegyi sokkoló eszközt, végső esetben löfegyvert is használhatnak a jogszerű intézkedést akadályozó személyekkel szemben, hanem civilruhás kormánytisztviselők. Annak ellenére van ez így, hogy a keletkező konfliktusok miatt rendszeresen kerül sor a NAV Bevetési Igazgatósága hivatásos állományának és a rendőrség hivatásos állományának igénybevételére. Olyan eset is előfordul, hogy nem elég egy bevetési egység a NAV részéről, a rendőrség

intézkedésére is szükség van. Ezekre a konfliktusokra jellemzően a lefoglalt ingóságok beszállításakor és a vagyonekbevételek érvényesítése során kerül sor. Emiatt indokoltnak tartom, hogy a helyszíni vagyoni jellegű kényszerintézkedéseket hivatásos állományú pénzügyőrök végezzék.

Érdekfeszítő kérdés, hogy az adó- és értékbizonyítvány készítését miért nem ingatlanszakértők végzik. Az ingatlanszakértők azok a személyek, akik szaktudással és jártassággal bírnak az ingatlanok tulajdonságai és a piaci mozgások terén. A helyes érték meghatározásához elengedhetetlen az ingatlan állapotfelmérése, ami hozzáértést és gyakorlatot igénylő feladat. Álláspontom szerint az értékbecslésre szakosodott szakember képes olyan korrekt érték meghatározásra, amely biztosítja az érték meghatározás tényszerűségét. Mivel jelen állás szerint ez nem így történik, indokoltnak tartom vagy a jogszabálmódosítás lehetőségét, vagy egy olyan közös platform, adatbázis létrehozását, amely megfelelő autentikációt követően, hozzáférést biztosít az érintett adatokhoz.

A kutatás elején azt is feltételezem, hogy a bírósági végrehajtásban érvényesülő fokozatosság elve az adóvégrehajtás során azért nem alkalmazandó, mert az egymást követő, gyors vagyoni jellegű kényszerintézkedések hatékonyan és eredményesen töltik be szerepüket. Az adózás alapelveire tekintettel az az eljárási cselekmény tekinthető célszerűnek, amely megfelel a gyorsaság, hatékonyság követelményének, mindemellett minél kisebb költséggel téríti meg a követelést, az adóssá a legcsekélyebb módon és mértékben korlátozza. Előfeltételezésem tehát ez esetben is megerősítést nyert.

Azt is állítottam, hogy az adóvégrehajtási eljárásban konkrét adósvédelmi intézkedések funkcionálnak a hatósági túlsúly kompenzálására. Ez alátámasztást nyer a pályamunkám 5.2. részében ismertetett adósvédelmi intézkedésekkel, például az inkasszó és a munkabér letiltás összegének jogszabályban történő korlátozása, de példaként említhető a lakott ingatlan értékesítése esetén meghatározott 500.000.- Ft-os korlát is.

Problémásnak ítélem a meghatározott cselekmények végrehajtása során jelentkező élethelyzeteket. Ilyen, amikor lőfegyver beszállítása céljából keresik meg a NAV-ot. Ebben az esetben is civil, tisztviselő státuszú végrehajtók hajtják végre a feladatot. Csupán munkaszervezéssel oldható meg, hogy akár a NAV hivatásos állományú pénzügyőre, akár a rendőrség járőregysége nyújtson támogatást az intézkedő végrehajtók számára. Kérdés, hogy miért hatékonyabb 4 fő (két fő tisztviselő és két fő hivatásos állományú személy), illetve két személygépjármű igénybevétele, mint két fő hivatásos állományú és egy autó igénybevétele. A meghatározott cselekmények ügyében a NAV-hoz továbbított megkeresések tárgya több esetben az ingatlanok jókarbantartása elvégzésének ellenőrzésére vonatkoznak. Többször

fordul elő, hogy a kérdés eldöntése csak szakember segítségével ítéltető meg. Ennek érdekében a végrehajtók a megkereső építésügyi hatósághoz fordulnak. Felmerül a kérdés, mi indokolja, hogy bizonyos meghatározott cselekmények esetén a NAV került kijelölésre végrehajtó szervként.

Mosolyt fakasztó helyzet az is, amikor hatósági jelzés felkutatása miatt kerül megkeresésre a NAV. Két fő tisztviselő, egy gépjármű igénybevétele, és szinte biztos, hogy sem a kötelezett, sem a forgalmirendszám nem lesz a helyszínen. Felmerül a kérdés, miért nem elegendő ilyenkor az illetékes járási hivatal részéről a tárgykörözés elrendelése.

A problémák felsorolása hosszan folytatható volna. A fentiek ellenére, véleményem szerint továbbra is indokolt a hatásköri racionalizáció eredményeként kialakult gyakorlat folytatása, indokoltnak tartom viszont, a vonatkozó jogszabályi rendelkezések újragondolását. Az átadott ügyek, olyan formában kerüljenek a NAV-hoz, hogy azok egyszerűen végrehajthatóak legyenek. A jogalkotás során, a létszám racionalizálása mellett a takarékoság, hatékonyság és életszerűség kell, hogy zsinórmértékként szolgáljanak. Bármennyire is paradoxonként hat, hiszem, hogy a kevesebb, sokszor több. Ez is alátámasztja azt a feltevés, miszerint napjaink modernnek tekintett adóvégrehajtása is változást igényel, ami elképzelhetetlen a további jogalkotási folyamat nélkül.

IRODALOMJEGYZÉK

Szakirodalom

- FABÓK Katalin: Az adóhatóság által fogatosítandó végrehajtási eljárásokról szóló törvény hatálya alá tartozó végrehajtási eljárások egyes kérdései – II. rész. Jegyző és Közigazgatás, 2021/6, 23–30.
- FABÓK Katalin: Az adóhatóság által fogatosítandó végrehajtási eljárásokról szóló törvény hatálya alá tartozó végrehajtási eljárások egyes kérdései – I. rész. Jegyző és Közigazgatás, 2021/5, 29–35.
- GELENCSÉR Dániel at. al.: A bírósági végrehajtásról szóló törvény és kapcsolódó jogszabályok kommentárja. HVG-ORAC, Budapest, 2021. 49–58.
- HALÁSZ Zsolt at. al.: Adótan és adóeljárás, Wolters Kluwer, Budapest, 2021. 117–153.
- KOVÁCS Ferenc: Az adóeljárás, Wolters Kluwer, Budapest, 2018. 370–372.
- NOVOTNI Attila: A törvényszéki végrehajtás NAV általi átvételének tapasztalatai, Adóvilág, 2022/10. 34.
- NOVOTNI Attila: Az adóvégrehajtók feladatainak bővülése, Adó, 2019/4. 41–47.
- SIMON István, Pénzügyi jog II., ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2021. 110.

Internetes források

- A törvényszéki végrehajtás változásai:
[https://www.parlament.hu/documents/10181/1789217/Infojegyzet 2019 44 a torvenyszeki vegrehajtas valtozasai.pdf/aca113a5-b6a3-3b6e-aef3-3bf71d80337f?t=1572526446653](https://www.parlament.hu/documents/10181/1789217/Infojegyzet+2019+44+a+törvényeszeki+vegrehajtas+valtozasai.pdf/aca113a5-b6a3-3b6e-aef3-3bf71d80337f?t=1572526446653) (2022.11.03.)
- BALOGH Zsolt - HAJAS Barnabás, Az Országos Bírósági Hivatal Alaptörvény – Szabadság és felelősség című tananyaga, 2012
[http://projektjeink.birosag.hu/sites/default/files/allomanyok/e-learning/alaptorveny birok/at szabadsag/index.html](http://projektjeink.birosag.hu/sites/default/files/allomanyok/e-learning/alaptorveny_birok/at_szabadsag/index.html) (2022.12.18.)
- BAJUSZ Dániel: A közigazgatási pereskedési játékszabályok változásai, Adó szaklap, 2018 <https://ado.hu/ado-szaklap/> (2022.11.03.)
- HORVÁTH E. Írisz: Azonnali jogvédelem a Kúria gyakorlatában, 2022 <https://kuria-birosag.hu/hu/kuriai-dontések/1-dr-horvath-e-irisz-azonnali-jogvedelem-kuria-gyakorlataban#:~:text=A%20fentiek%20alapj%C3%A1n%20k%C3%B6nyven%20be,%C3%A1that%C3%B3%2C%20hogya%20az%20azonnali,%C3%A9rdék%20s%C3%>

A9relme%20k%C3%B6z%C3%B6sség%20okozati%20%C3%B6sszeff%C3%BCgg%C3%A9s%20fenn%C3%A1ll%C3%A1s%C3%A1t%20k%C3%ADv%C3%A1lni%20meg (2022.12.21.)

- Juhász István: Az adózás története, 2018
https://www.5mp.eu/fajlok/msc/adotortenelem_2_www.5mp.eu_.pdf (2022.10.08.)
- Közigazgatási és igazságügyi minisztérium területi közigazgatásért és választásokért felelős államtitkárság: A területi közigazgatás átalakítása – a Jó Állam születése. Sajtóháttér-anyag - Területi közigazgatás átalakítása.docx (live.com) (2022.09.30.)
- NAV évkönyvek: <https://nav.gov.hu/kiadvanyok/evkonyvek> (2022.11.04.)

Jogszabályok, jogi dokumentumok

- Alaptörvény
- 1990. évi C. törvény a helyi adókról
- 1990. évi LXV. törvény a helyi önkormányzatokról
- 1990. évi XCIII. törvény az illetékekről
- 1991. évi XX. törvény a helyi önkormányzatok és szerveik, a köztársasági megbízottak, valamint egyes centrális alárendeltségű szervek feladat- és hatásköreiről
- 1991. évi LXXXII. törvény a gépjárműadóról
- 1994. évi LIII. törvény a bírósági végrehajtásról
- 1994. évi LXIII. törvény a helyi önkormányzatokról szóló
- 1990. évi LXV. törvény módosításáról
- 1995. évi C. törvény a vámjogról, a vámeljárásról, valamint a vámigazgatásról
- 1997. évi LXVIII. törvény az igazságügyi alkalmazottak szolgálati jogviszonyáról
- 2004. évi XIX. törvény a Vám- és Pénzügyőrségről
- 2010. évi CXXII. törvény a Nemzeti Adó- és Vámhivatalról
- 2010. évi CXXVI. törvény a fővárosi és megyei kormányhivatalokról, valamint a fővárosi és megyei kormányhivatalok kialakításával és a területi integrációval összefüggő törvénymódosításokról
- 2011. évi CLI. törvény az Alkotmánybíróságról
- 2011. évi CLIV. törvény a megyei önkormányzatok konszolidációjáról, a megyei önkormányzati intézmények és a Fővárosi Önkormányzat egyes egészségügyi intézményeinek átvételéről
- 2011. évi CLXXXIX. törvény Magyarország helyi önkormányzatairól

- 2011. évi CXCV. törvény az államháztartásról
- 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről
- 2013. évi CXXII. törvény a mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról
- 2015. évi CXLIII. törvény a közbeszerzésekről
- 2016. évi CL. törvény az általános közigazgatási rendtartásról
- 2016. évi CXXX. törvény a polgári perrendtartásról
- 2017. évi CL. törvény az adózás rendjéről
- 2017. évi CLI. törvény az adóigazgatási rendtartásról
- 2017. évi CLIII. törvény az adóhatóság által foganatosítandó végrehajtási eljárásokról
- 2020. évi CXVIII. törvény egyes adótörvények módosításáról
- 2021. évi XC. törvény Magyarország 2022. évi központi költségvetéséről
- 2022. évi XXV. törvény Magyarország 2023. évi központi költségvetéséről
- 1966. évi 2. törvényerejű rendelet a vámjog szabályozásáról
- 9/1966. (II. 5.) Korm. rendelet a vám- és pénzügyőrségről, valamint a vámjog szabályozásáról szóló 1966. évi 2. törvényerejű rendelet végrehajtásáról
- 12/2001. (I. 31.) Korm. rendelet a lakáscélú állami támogatásokról
- 314/2006. (XII. 23.) Korm. rendelet a Vám- és Pénzügyőrség szervezetéről, valamint egyes szervek kijelöléséről
- 288/2010. (XII. 21.) Korm. rendelet a fővárosi és megyei kormányhivatalokról
- 3/2015. (II. 25.) IM rendelet az önálló bírósági végrehajtó intézkedése ellen benyújtott panaszügyek intézéséről, a panaszügyek felügyeletéről és a fegyelmi eljárások nyilvántartásáról
- 25/2015. (II. 25.) Korm. rendelet az önálló bírósági végrehajtók ügyvitelének, hivatali működésének és magatartásának ellenőrzésére irányuló vizsgálatok lefolytatásának részletes szabályairól
- 24/2004. (IV. 23.) PM rendelet a Vám- és Pénzügyőrségről szóló törvény végrehajtásáról
- 1325/2017. (VI. 8.) Kormányhatározat az egyes adóügyi ügyfélszolgálati tevékenységeknek a kormányablakokban történő ellátásához szükséges intézkedésekről szóló
- 1499/2017. (VIII. 11.) Korm. határozat az állami adó- és vámhatóság végrehajtási feladatainak ellátásához szükséges egyes intézkedésekről

- 1902/2015. (XII. 8.) Korm. határozat a Nemzeti Adó- és Vámhivatal szervezeti átalakításához és az adóigazgatási rendszer megújításához kapcsolódó egyes intézkedésekről
- 14/1987. (V. 13.) Minisztertanácsi rendelet az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatalról
- T/17994. számú törvényjavaslat az adózás rendjéről
- T/17995. számú törvényjavaslat az adóigazgatási rendtartástól

Bíróági ítéletek

- Kfv.V.35.307/2018/4. számú ítélet Letöltve: <https://eakta.birosag.hu/anonimizalt-hatarozatok> (2022.10.31.)
- Kfv.VI.35.006/2022/5. számú ítélet Letöltve: <https://eakta.birosag.hu/anonimizalt-hatarozatok> (2022.10.31.)
- 3091/2021. (III. 12.) AB végzés Az igazságügyi alkalmazottak szolgálati jogviszonyáról szóló 1997. évi LXVIII. törvény 6. § (1) bekezdése elleni alkotmányjogi panasz (törvényszéki végrehajtói jogállás megszűnése) (2022.11.04.)